

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Škody na zvěři v současné právní úpravě

Rostislav Švelch

© 2011 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Akademický rok 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Rostislav Švelch

obor Veřejná správa a regionální rozvoj - Sez. Ústí - Tábor

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 16 určuje tuto bakalářskou práci.

Název práce: **Škody na zvěři v současné právní úpravě**

Osnova bakalářské práce:

1. Úvod
 2. Cíl práce a metodika
 3. Škody způsobené na zvěři v zemědělství.
 4. Škody způsobené na zvěři silniční a železniční dopravou.
 5. Škody způsobené na zvěři pohybem osob v přírodě.
 6. Škody způsobené na zvěři pytláctvím.
 7. Závěr
 8. Seznam použitých zdrojů
 9. Přílohy
-

Rozsah hlavní textové části: 30 - 40 stran

Doporučené zdroje:

Sbírky zákonů,
Statistické údaje Policie ČR,
Odborný časopis Myslivost.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Viktor Jansa, CSc.**

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

Vedoucí katedry

Děkan

V Praze dne: 19. 2. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Škody na zvěři v současné právní úpravě" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.3.2011 _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu JUDr. Viktoru Jansovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady při zpracování bakalářské práce.

Škody na zvěři v současné právní úpravě

Damage to wildlife in the current legislative

Souhrn

Tématem této bakalářské práce jsou škody na zvěři v současné právní úpravě.

Úvod práce se zabývá pramenem práva, jeho postupným vývojem k současné právní úpravě a důvody potřeby právní ochrany volně žijící zvěře a životního prostředí.

Jednotlivé kapitoly se zabývají obecným vysvětlením čtyř nejdůležitějších, základních příčin, při nichž dochází ke škodám na volně žijící zvěři. V těchto kapitolách je proveden rozbor jak příčin, tak i dopadů a jsou navržena možná preventivní opatření. Dále se práce zabývá jednotlivými prameny práva České republiky vztahující se k těmto příčinám, důsledkům i prevenci. Tato práce vychází ze současně platných právních norem. Pozornost byla v neposlední řadě věnována i státnímu orgánům ochrany životního prostředí, a náhrady škod způsobených na zvěři podle § 56 zákona č. 449/2001 Sb..

Poslední část práce se věnuje nedovoleným způsobům lovu, různým deliktům a dalším protiprávním jednáním trestného činu pytláctví. V této části se práce věnuje nejen vývoji práva ale i porovnání staré právní úpravy s novým zákonem č. 40/2009 Sb. Podle statistických údajů policie ČR je možné porovnat nárůst a pokles trestné činnosti v jednotlivých letech, podle platnosti zákonů v daném období.

Summary

The theme of this thesis is the damage to wildlife in the current legislation. The beginning of the thesis deals with the source of law, its gradual evolution towards the current legislation and the reasons for the need of legal protection of wildlife and the environment. Individual chapters deal with general explanations of the four most important, fundamental causes, resulting in the damage to wildlife. In these chapters both the causes and impacts of proposed and possible preventive measures are analysed. The thesis deals with various sources of law in the Czech Republic related to these causes, consequences and prevention. This thesis is based on laws currently in force. Attention was also paid to the state authorities of environmental protection, and compensation for damage caused to wildlife under § 56 of Act No. 449/2001 Coll..

The last part deals with illegal fishing methods, different offences and other criminal conduct of illegal poaching. This part not only deals with the development of the law but also with the comparison of the old with the new legislation, Act No. 40/2009 Coll. According to the police statistics we can compare the rise and fall of crime in each year, according to the laws of the period.

Klíčová slova: : ochrana přírody, uživatel honitby, volně žijící zvěř, životní prostředí, kadáver, pytláctví, honitba, myslivost, zákon, fragmentace krajiny, biodiverzita, ekodukt.

Keywords: nature protection, hunt user, wildlife, environment, carcass, poaching, hunt, hunting, law, landscape fragmentation, biodiversity, ecoduct.

Obsah:

1. Úvod	10
2. Cíl práce a metodika	13
2.1. Cíl práce.....	13
2.2. Metodika	13
3. Škody způsobené na zvěři v zemědělství	14
3.1. Škody způsobené na zvěři v zemědělství vlivem používání chemických prostředků	14
3.1.1. Zákon o rostlinolékařské péči.....	16
3.2. Škody způsobené na zvěři v zemědělství agromechanizací	22
3.2.1 Standart pro správné agroenvironmentální hospodaření	23
4. Škody na zvěři způsobené na zvěři silniční a železniční dopravou	25
4.1. Odpovědnost za škody při srážce s motorovým vozidlem.....	26
4.2. Odpovědnost uživatele honitby za zvěř	27
4.3. Odpovědnost řidiče při střetu se zvěří.....	28
4.4. Vlastnictví zvěře uhynulé po střetu s dopravním prostředkem.....	29
4.5. Množství usmrcené zvěře na komunikacích	32
4.6. Statistika dopravních nehod	33
4.7. Možnosti preventivních opatření.....	35
4.8. Vliv železniční dopravy	39
5. Škody způsobené na zvěři pohybem osob v přírodě	42
5.1. Vjezd do volné krajiny	42
5.2. Rušení a přivlastňování si zvěře	43
6. Škody na zvěři způsobené pytláctvím	47

6.1. Zadržení neoprávněně lovcích osob.....	50
6.2. Nutná obrana	51
6.3. Institut narovnání.....	52
6.4. Vývoj kriminality podle § 178a a § 304	53
7. Závěr	55
8. Seznam použitých zdrojů	57
Legislativa:.....	58
9. Příloha.....	59
Otravy necílových organismů při používání rodenticidů	59
Příloha č.2 – zpráva publikovaná na čt 24 o montáži odrazových skel	60
V Pardubickém kraji kvůli divé zvěři testují speciální reflexní skla	60
K účinnosti pachových ohradníků u silnic	60

1. Úvod

Ochrana zvěře, myslivost a lovectví je historicky neoddělitelně spjata s historií člověka. Od prehistorie do antiky člověk udělal velký krok vedoucí k nadvládě nad přírodou, to osvětluje i naše vztahy s domácími zvířaty, zvláště se psy a koňmi. V období antiky se lovectví stává formou odpočinku. V této době se objevuje základ mysliveckého práva, spojeného se zákonem „res nullius“ - zvěř nepatří nikomu – a zároveň s germánským vlivem přivlastňování si půdy. Vlivem práva germánského, které spojuje právo lovu s vlastnictvím, omezuje se využívání tohoto bohatství pouze na vlastníky půdy a tyto právní základy jsou platné do dnes. Jihoevropské státy například Itálii, je oblíben lov lidový na rozdíl od severoevropských států kde se upřednostňuje právo vlastníka půdy.

Ve středověku se stává lovectví panským privilegiem. Pro mnohé venkovany je však pytláctví jediným způsobem přežití. Od 14. Století se lovectví stává uměním řízeným příslušnými zákony a pravidly. Postihy za pytláctví a porušování loveckého práva se staly přísnější, již tenkrát se obávali úbytku zvěře, porušení zákona bylo drahé, platilo se vlastníkovu půdy, na jehož pozemku k přestupku došlo, za přestupek se považovalo například honění zvěře za účelem přeběhnutí k jinému vlastníku, lov v noci, vlastnictví zakázaných pastí, lovení zvěře pomocí fretky, podloudný prodej zvěře a přivlastnění si padlé zvěře na cizím pozemku, koncem 14. století například ve Francii nařízením Karla VI. v roce 1396 došlo k výraznému zpřísnění postihů.

Zrušením privilegií, které bylo nastoleno Francouzskou revolucí a které se rozšířilo do celé Evropy, nevyvrátilo však spojení loveckého práva s vlastnictvím půdy. A tak právo lovu a ochrany zvěře pokračuje s příchodem nové vlastnické třídy, buržoazie. Vědecko-technická revoluce svým využíváním a zásahy do přírody a životních podmínek volně žijící zvěře způsobily silnou potřebu ji zajistit právní ochranu.

I přes určitý vyšší stupeň vývoje lidské společnosti byla divoce žijící zvěř jedním důležitých doplňkových zdrojů potravy a z toho důvodu byla uctívána a ochraňována. Naši předkové lovili především mláďata a mladé samce, protože samice považovali jako nositelky rodu za posvátné. Zato částečná závislost na zvěři znamenala, že naši předkové po dlouhá tisíciletí nevyhubili ani jeden živočišný druh. Teprve výrazný nárůst početnosti lidské populace znamenal katastrofu ve vztahu člověka a celé přírody, tedy i ve vztahu ke

zvěři. Ve starší době kamenné obývalo planetu několik milionů lidí, koncem 18. století to jsou již dvě miliardy lidí a v současné době je na naší planetě přes pět miliard lidí. Ve vztahu ke zvěři to znamená nejen zvýšený lovecký tlak ale i značné škody na zvěři způsobenou zvýšenou potřebou zemědělské produkce či expanzivně se rozvíjející dopravou to vše způsobuje postupné snižování stavů zvěře, které vedlo až vyhubení některých druhů. Prvními druhy, které začaly mizet, byli velcí býložravci, ti byli vyhubeni ve střední Evropě počátkem feudalismu, a to zubr, divoký tur, los, sob. V té době také klesal význam lovu jako doplňku stravy, a stával se spíše předmětem zábavy vyhrazené pro panovníky a šlechtu. To vedlo ke značnému úbytku zvěře a ve třináctém století je definitivně vyhuben los a stavy další spárkaté zvěře se také výrazně snížily. Tato situace vedla k prvním opatřením zaměřených na ochranu zvěře a počínaje čtrnáctým stoletím dochází k postupné přeměně lovectví v myslivost, jejíž náplní je především ochrana a péče o zvěř. O ochranu dbal i sám panovník a Český sněm, vydával různá nařízení a směrnice zaměřená na ochranu zvěře a její hájení. Příkladem může být zákaz lovu tetřivků, tetřevů, bažantů a koroptví po dobu tří let v roce 1627. Tento zákaz vydal Český sněm z důvodu prudkého snížení stavu této zvěře. Naopak šelmy a dravci se mohly lovit neomezeně a to především vlci a rysí, občas strhli domácí zvířectvo a to bylo v rozporu se zájmy lidí. Jednalo se o jednostrannou ochranu těch druhů zvěře, ze kterých měl člověk užitek. Stejný osud potkal i bobra, který svými hráziemi působil značné škody rybářům. Zvěř spárkatá upadla v nemilost přibližně v 17. století v souvislosti s počátkem využívání lesů jako zdroje energie a stavebního materiálu. Expanzivní způsob využívání lesů nestačil pokrýt požadavky prudce se rozvíjející společnosti, a proto předkové začali les pěstovat tak, aby pokryli své potřeby. Problémy při pěstování lesních monokultur nastali se spárkatou zvěří. Té bylo díky téměř vyhubeným šelmám nadbytek, v monokulturních porostech nacházeli klid i dostatek potravy v té době začali problémy s okusem a loupáním, to znamenalo poškození dřevin a ztráty na přírůstcích a tím se i spárkatá zvěř dostala do rozporu s ekonomickými zájmy člověka. Jiná situace byla u drobné zvěře, která lidem nikdy nezpůsobovala výrazné škody, naopak mu zpestřovala jídelníček. Její stavy kolísali v historii pouze v důsledku klimatických vlivů a populačních cyklů. Přesto je současná situace katastrofální, vyhubili jsme nebo jsme přivedli na práh vyhubení stovky druhů živočichů, příčinou je především průmysl, zemědělství a doprava. Asi málokdo ví, že chřástal luční, byl dříve řazen mezi zvěř, téměř vymizel již na počátku přelomu 19. a 20.

století, důvodem bylo používání tehdy přímo revolučního žacího stroje taženého koňmi, pod jejich lištami došlo k likvidaci chřástalích hnízd, tak málo stačilo k likvidaci jednoho živočišného druhu. Drobná zvěř neunesla tlak moderního zemědělského hospodaření a nevydržela dávky cizorodých látek. Účinky těchto látek se přepočítávají na kilogram živé váhy, proto ti nejmenší živočichové vymřeli jako první, po chřástalovy následovala křepelka, koroptev, bažant a zajíc.

Naše příroda, zvěř a volně žijící živočichové jsou naším kulturním dědictvím a je nezbytné je ochraňovat před negativními civilizačními dopady. Hlavním nástrojem jejich ochrany by měli být kvalitní zákony, které jim zajistí dlouhodobou ochranu. Volně žijící zvěř je podle zákona o myslivosti definována jako obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů. Podle čl. 7 Ústavy České republiky stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství, a z toho lze dovodit, že právo a povinnost zvěř chránit, chovat a lovit je celospolečenský veřejný zájem.

2. Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je vytvořit celkový přehled o problematice právních mechanismů, jejichž smyslem je předcházení škodám na zvěři a volně žijících organizmech. Poskytnout celkový pohled na základní způsoby, při nichž dochází ke škodám na zvěři a volně žijících organizmech. Největší škody na zvěři a volně žijících organizmech jsou páchany v zemědělství, Česká republika hospodáří na 4 264 tis. ha zemědělské půdy, zde se dennodenně dostávají do konfliktu zájmy zemědělců a volně žijící zvěře. Druhou největší příčinou škod způsobených na zvěři je bezesporu doprava následována pytláctvím a lidmi pohybujícím mi ve volné přírodě. Důraz je kladen na legislativní bázi ochrany zvěře a volně žijících organismů. Největší pozornost je věnována zákonům a vyhláškám, a výkladu pojmů jak ze zákonů, které se dotýkají konkrétního okruhu škod, tak i zákonů s tímto tématem souvisejících. Dále se práce bude zabývat orgány, do jejichž kompetence a působnosti patří řešení a předcházení těmto škodám např. orgány státní ochrany přírody, odbor životního prostředí a myslivecká stráž.

2.2. Metodika

Základní metodou této bakalářské práce je sběr sekundárních dat a studium platných právních norem, dále studium odborné literatury, odborných časopisů a oficiálních internetových stránek ministerstva vnitra, ministerstva dopravy a některých vybraných pojišťoven. Metodou zpracování bakalářské práce je metoda analytická, jedná se o klasifikaci metod spočívající v rozkladu jednotlivých zákonů a dokumentů na jednotlivé prvky. V některých případech je použita srovnávací metoda s jejíž pomocí se komparuje nová úprava se starou právní úpravou. Rozbor jednotlivých příčin se snaží zjistit, zda jednotlivé okruhy jsou podchyceny naším právním řádem.

3. Škody způsobené na zvěři v zemědělství

Od samotného počátku vývoj zemědělské činnosti ovlivňoval početní stavy zvěře, vliv zemědělství se zvyšoval či snižoval v souvislosti s dalšími vlivy především počtem obyvatel, klimatickými podmínkami a dalšími vlivy. Současné intenzivní zemědělské hospodaření se vyznačuje výraznými negativními vlivy na početní stavy zvěře. Ke škodám na zvěři v zemědělství dochází především dvěma způsoby použitím chemických hnojiv, chemických ochranných postřiků a používáním agromechanizace.

3.1. Škody způsobené na zvěři v zemědělství vlivem používání chemických prostředků

Účinky chemických látek používaných v zemědělství a lesnictví se mohou na zvěři projevovat buď přímo, nebo nepřímo. V prvním případě dochází ke styku s pesticidní látky s organismem, látka proniká do organismu buď dýchacími orgány, zažívacím ústrojím (spásáním chemicky ošetřené plodiny, olizováním povrchu těla čištěním) a vstřebáváním pokožkou. Nepřímo se projeví účinek např. likvidací části složky potravy (plevelné druhy rostlin, hmyz, drobní hlodavci).

„Terénním šetřením bylo zjištěno, že v období let 1962 až 1982 došlo ke značnému snížení četnosti rostlinných druhů a živočišné složky, jako dvou nejdůležitějších faktorů pro zdárný rozvoj stanovištních druhů drobné zvěře. Vedlejší účinky pesticidů, které se projevují vysokým zastoupením těžkých kovů, nejsou zanedbatelné. Při sledování biologických účinků pesticidů na zaječí zvěř bylo zjištěno snížení živé hmotnosti, změny v koncentraci sledovaných parametrů v krvi, obsah reziduí v parenchymatických orgánech s následnými patomorfologickými změnami.“¹

V tabulce č.1. lze sledovat postupný nárůst spotřeby průmyslových hnojiv na maximální hodnotu 272,6 kg čistých živin v roce 1986. Po té nastává potupný pokles na hodnotu 89,7 kg v roce 2003.

¹ Marada, Petr. Myslivost, ochrana rostlin a související právní požadavky, časopis Myslivost 8/2009, str. 42

Tab. č. 1: Spotřeba průmyslových hnojiv v ČR na 1 ha zemědělské půdy.

hnojiva	1937	1947	1957	1967	1977	1987	1997	2003
dusíkatá	4,4	3,8	12,8	42,9	88,7	88,7	64,4	65,2
fosforečná	8,4	5,2	16,4	39,1	61,7	69,2	15,7	14,1
draselná	4,7	12,6	25,8	61,3	83,3	74,2	11,2	10,4
celkem	17,5	21,6	55	143,3	233,7	232,1	91,3	89,7

V současné době převažuje aplikace dusíkatých hnojiv, která jsou z velké části spotřebována rostlinami a část je jich vyplavena, ale i tak dochází k intoxikaci prostředí. U fosforečných a draselných hnojiv došlo za posledních 20 let k mnohonásobnému poklesu spotřeby. Z počátku osmdesátých let minulého století lze pozorovat stálý pokles početních stavů drobné zvěře s růstem používání průmyslových hnojiv (viz. tab.č.2 , 3 a 4). Na základech statistického šetření lze doložit závislost průmyslových hnojiv a lovu drobné zvěře, byla prokázána závislost mezi poklesem lovu některých druhů drobné zvěře a růstem spotřeby průmyslových hnojiv v ČR, například u populace zajíce polního, s každým kilogramem průmyslového hnojiva v celostátním měřítku došlo ke snížení o 229 ks, u koroptve polní došlo k poklesu početních stavů o 1512 ks na každý kilogram průmyslových hnojiv.

Tab.č.2 přepočtený odlov vybraných druhů zvěře na sledované ploše								
rok	1982	1992	1993	1997	1998	2002	2003	2004
zajíc	2279	1013	882	231	604	584	148	251
bažant	2705	1154	1156	402	735	660	397	468
srnčí	153	217	312	231	196	256	271	282

Tab.č.3 Spotřeba průmyslových hnojiv ve sledovaném regionu na jeden hektar								
Hnojiva	1982	1992	1993	1997	1998	2002	2003	2004
Dusíkatá	129,9	68,2	68,13	111,44	78,81	125,98	92,36	113,02
Fosforečná	114,3	24,31	30,08	30,55	13,37	40,92	40,18	42,72
Draselná	135,7	3,5	15,93	26,93	16,86	45,56	42,86	46,36
celkem	379,9	96,01	114,14	168,92	109,04	212,46	175,4	202,1

Rok	1937	1946	1957	1967	1977	1987	1997	2004
Zajíc	907953	496674	535081	895719	727792	117477	35691	65648
Koroptev	1296454	722096	188002	21041	6195	0	20	0
bažant	214827	113336	248761	739027	921818	539832	400329	599010

3.1.1. Zákon o rostlinolékařské péči

Škody na zvěři způsobené průmyslovými hnojivy a ochrannými postřiky především pesticidy byly značné a nejen z tohoto důvodu je využívání těchto prostředků regulováno právními předpisy. Nejdůležitějším zákonem zajišťující ochranu zvěře před dopady vlivu průmyslových hnojiv a ochranných postřiků je zákon č. 326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů.

Z hlediska ochrany zvěře se dotýká především §50 a §51 zákona č. 326/2004Sb.

„§50

1) Fyzická nebo právnická osoba, která při podnikatelské činnosti hodlá ve venkovním nebo skleníkovém prostředí použít přípravek označený na základě rozhodnutí o jeho registraci jako vysoce toxický, je povinna písemně požádat rostlinolékařskou správu o souhlas s jeho použitím. V žádosti uvede katastrální území a parcelní číslo pozemku, kde má být přípravek použit, plodinu která má být ošetřena, účel, rozsah a termín aplikace.

2) Rostlinolékařská správa vydá písemné povolení k použití vysoce toxického přípravku tehdy, jestliže shledá, že potřebné ošetření přípravkem podle odstavce 1 nelze provést jinak, zejména nelze-li je provést méně nebezpečným přípravkem. Stejnopis povolení neprodleně předá žadateli a místně příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví.

3) Na nakládání s vysoce toxickými přípravky se vztahuje zvláštní právní předpis 37).²

§50 zákona 326/2004 Sb. má chránit životní prostředí tedy volně žijící zvěř před nadměrným a neopodstatněným používáním vysoce toxických postřiků. Prakticky každá

² http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

aplikace pesticidů představuje pro zdraví volně žijících suchozemských obratlovců, tedy i zvěře riziko, zvěř je vystavena vlivům pesticidů nejčastěji na zemědělských pozemcích a po krajích lesa, nebezpečná je i aplikace vysoce toxických postřiků prováděná uvnitř lesa, například použití přípravků na hubení hlodavců při ochraně mladých porostů. Počet vysoce toxických postřiků se za posledních 20let výrazně snížil, v roce 2010 je registrován pouze jeden přípravek velmi nebezpečný pro zvěř. Výrazně tomu pomohly přísná kritéria předpisů Evropské unie pro povolování pesticidů a jejich účinných látek, tyto předpisy zajistily vysokou ochranu živočichů. Veškeré pesticidy a jejich účinné látky prošly od roku 1993 revizním programem, na jehož základě z původních 983 chemických látek používaných v roce 2004 v zemích Evropské unie zůstalo do roku 2010 pouze 247 látek a schváleno bylo 53 nových látek, které splnily bezpečnostní kritéria pro ochranu životního prostředí a necílové organizmy. Se současným vystavením zvěře účinkům pesticidů se setkáváme pouze se slabšími chronickými otravami, které mnohdy není ani zaznamenáno.

Dalším důležitým paragrafem na ochranu zvěře před vlivy průmyslových hnojiv a ochranných postřiků zákona 326/2004 Sb. je §51 na ochranu včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při používání přípravků.“

„§51

Ochrana včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při používání přípravků.

1) Fyzická nebo právnická osoba, která při podnikání používá přípravky nebo biocidní přípravky uvedené na trh podle zvláštního zákona 38) ve venkovním prostředí (dále jen „ošetřovatel porostů“), nesmí aplikovat přípravky nebo biocidní přípravky, které jsou podle rozhodnutí o registraci označené jako

a) nebezpečné nebo zvláště nebezpečné pro včely, pokud nemá k dispozici informace o umístění stanovišť včelstev v dosahu alespoň 5 km od hranic pozemku, na němž má být aplikace provedena, a o směrech hromadného letu včel, 39) získané v souladu s opatřeními k ochraně včel podle odstavce 10, toto ustanovení se vztahuje i k aplikaci jiných přípravků a látek, jejichž použití je pro včely nebezpečné (dále jen „použití nebezpečné pro včely“),

b) nebezpečné nebo zvlášť nebezpečné pro suchozemské obratlovce na pozemku, který je součástí honitby, pokud nebyla tato aplikace oznámena oprávněnému uživateli honitby, 40) příslušnému orgánu Státní veterinární správy a rostlinolékařské správě, a to nejpozději 3 dny před zahájením aplikace přípravku.

2) Příslušný orgán Státní veterinární správy nebo rostlinolékařská správa může nejpozději 24 hodin před zahájením aplikace přípravku oznámené podle odstavce 1 písm. b) stanovit zvláštní podmínky pro její provádění. Stanovení těchto podmínek není rozhodnutím podle správního řádu. 11)

3) Přípravky, které jsou podle rozhodnutí o jejich registraci označeny standardními větami pro specifickou rizikovost

R50 „Vysoce toxický pro vodní organizmy“,

R51 „Toxický pro vodní organizmy“,

R52 „Škodlivý pro vodní organizmy“, nebo

R53 „Může vyvolat dlouhodobé nepříznivé účinky ve vodním prostředí“,

Smějí být aplikovány jen v takových vzdálenostech od povrchových vod, které vylučují, že tyto přípravky při aplikaci dopadnou nebo budou zaneseny větrem do těchto vod nebo do nich budou následně splaveny deštěm.

4) Vlastník pozemku nebo jiná oprávněná osoba, která využívá pozemek v rámci podnikání (dále jen „uživatel pozemku“) a hodlá na něm používat přípravky, jsou povinni s dostatečným předstihem před aplikací přípravků uvedených v odstavci 1

a) projednat opatření k ochraně včel (odstavce 10) s chovateli včel, jejichž stanoviště včelstev je v dosahu do 5km od hranic, pozemku, na němž má být aplikace provedena (dále jen „dotčení chovatelé včel“), a s místně příslušným obecním úřadem, jménem chovatelů včel může jednat jejich zástupce, nebo jde-li o sdružení chovatelů včel, osoba oprávněná jednat za toto sdružení,

b) projednat opatření k ochraně zvířete (odstavce 10) s oprávněným uživatelem honitby.

5) Uživatel pozemků při jednání podle odstavce 4 a

a) dotčení chovatelé včel jsou povinni se vzájemně prokazatelným způsobem informovat o jimi přijatých opatřeních k ochraně včel, odpovídajících místních poměrů, zejména zřetelem ke stanovišti včelstev ve vztahu k porostům navštěvovaným včelami, způsobu informování o směrech hromadného letu včel a době aplikace přípravků uvedených v odstavci 1 písm. a),

b) dotčení uživatelé honitby jsou povinni se vzájemně prokazatelným způsobem informovat o jimi přijatých opatřeních k ochraně zvěře, odpovídajících místním poměrům, zejména se zřetelem k porostům navštěvovaným zvěří, místům určeným ke krmení zvěře, druhům zvěře a způsobu informování o době aplikace přípravků, jejichž použití je nebezpečné pro suchozemské obratlovce.

6) Zjistí li chovatel včel, že došlo k úhynu včel, nebo zjistí li uživatel honitby nebo osoba, jíž přísluší výkon rybářského práva, že došlo k úhynu zvěře nebo ryb v důsledku použití přípravku, oznámí to neprodleně příslušnému orgánu Státní veterinární správy. Příslušný orgán Státní veterinární správy v součinnosti s rostlinolékařskou správou provede místní šetření, má li pochybnosti o příčině úhynu v souvislosti s použitím přípravku, zajistí odběr vzorků způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem, jejich vyšetření odborným ústavem a informování chovatele včel nebo uživatele honitby nebo osoby, jíž přísluší výkon rybářského práva, o výsledku tohoto vyšetření. Záznam o výsledku místního šetření a výsledek vyšetření vzorků poskytne též rostlinolékařské správě a chovatelům včel, popřípadě uživateli honitby nebo osobě, jíž přísluší výkon rybářského práva, pokud jsou tyto osoby důsledky použití přípravků dotčené.

7) Ustanovení odstavce 6 nejsou dotčena práva na uplatnění nároků na náhradu škody podle obecných právních předpisů.

8) Pro zabezpečení ochrany včel v souladu s odstavcem 1 písm. a) a s opatřeními podle odstavce 10 jsou chovatelé včel povinni oznámit místně příslušnému obecnímu úřadu údaje týkající se stanovišť včelstev a hromadného letu včel. Obecní úřad poskytne na vyžádání tyto údaje ošetřovatelům porostů (odstavec 1) a uživatelům pozemků (odstavec 4).

9) Letecká aplikace přípravků zvláště nebezpečných pro včely se zakazuje. Letecká aplikace jiných přípravků a látek, které účinkují na hmyz, musí být ošetřovatelem porostu nebo jinou osobou určenou uživatelem porostu nebo jinou osobou určenou uživatelem pozemku oznámena písemně obecnímu úřadu, v jehož správním obvodu má být provedena, a to nejpozději 48 hodin před začátkem jejího provedení. Obecní úřad vyhlásí počátek letecké aplikace přípravků způsobem v místě obvyklým.

10) Prováděcí právní předpis stanoví

a) další případy a okolnosti, kdy je nutná ochrana včel podle odstavce 1 písm. a),

b) náležitosti oznámení podle odstavce 1 písm. b),

c) náležitosti oznámení podle odstavce 8)

d) podrobnosti k ochraně včel, zvěře a některých dalších necílových organismů 41) při použití přípravků.³

§51 zákona č.326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči vymezuje požadavky na ochranu včel, zvěře a vodních organismů při používání přípravků, které jsou podle rozhodnutí o registraci označené jako nebezpečné nebo zvláště nebezpečné pro suchozemské obratlovce. Ustanovuje základní povinnosti ošetřovatele porostu například oznámení použití přípravků nebezpečných nebo zvláště nebezpečných pro suchozemské obratlovce tři dny před zahájením aplikace uživateli honitby a též příslušnému pracovišti Krajské veterinární správy a příslušnému oddělení Státní rostlinolékařské správy. Projednání vzájemného postupu a přijetí příslušných omezení rizika ohrožení zvěře s uživatelem honitby. Krajská veterinární správa a Státní rostlinolékařská správa musí stanovit po oznámení použití zvláštní podmínky. Oznámení aplikace přípravků ohrožující zvěř oprávněnému uživateli honitby musí obsahovat identifikační údaje o ošetřovateli porostu a pozemku včetně místního určení, dále informace o přípravku, který má být aplikován a o rizicích které tento přípravek představuje pro zvěř z jeho použití, v době, kdy má být přípravek aplikován, a o počtu dní trvání rizika pro zvěř a určení fyzické osoby (jméno, příjmení, adresa bydliště, telefon), která přijímá oznámení o případném úhynu zvěře.

³ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

To vše jsou povinnosti vyplývající z §51 zákona 326/2004 Sb. rostlinolékařské péče, další povinnosti pro ošetřovatele porostů vyplývají z §10 zákona č. 449/2001 o myslivosti. V §10 odst. 3 písm. a) vlastníci, popřípadě nájemci honebních pozemků oznámit s předstihem uživateli honitby dobu a místo provádění zemědělských prací v noční době, kosení pícnin a použití chemických přípravků na ochranu rostlin.

§11 odst. 2) zákon 449/2001 Sb. o myslivosti.

Uživatelé honiteb jsou povinni provést po oznámení vlastníků, popřípadě nájemců honebních pozemků podle § 10 odst. 3 písm. a) potřebná opatření k záchraně zvěře.

Povinnosti však mají i uživatelé honiteb podle § 10 a §11 zákona č. 449/2001 Sb. který stanovuje povinnosti v zájmu ochrany zvěře, jsou uživatelé honiteb povinni provést po oznámení vlastníků, popřípadě nájemců honebních pozemků, na základě poskytnutých informací potřebná opatření k záchraně zvěře. Po obdržení oznámení o plánované aplikaci ohrožující zvěř, musí zahájit jednání a po vzájemné výměně informací s ošetřovatelem porostu, jsou povinni zajistit nezbytná opatření k ochraně zvěře s ohledem na místní podmínky (například místům určeným ke krmení zvěře, navštěvovaným porostům zvěří a podobně). Postřiky nebezpečné nebo zvláště nebezpečné pro suchozemské obratlovce nesmí být použity v oborách, bažantnicích a farmových chovech zvěře a také ve vzdálenosti od těchto míst, kde hrozí, že při aplikaci podle síly a směru větru by mohla být tato místa zasažena postřikem. K nejdůležitějším opatřením, které by měl uživatel honitby přijmout k ochraně zvěře při aplikaci přípravků ohrožujících zvěř představují zejména vypuzení zvěře z pozemku který má být ošetřen, zamezení vstupu zvěře na ošetřený pozemek vhodnými prostředky například ohradníky či světelnými a zvukovými plašiči. Je nutné zabránit přímému kontaktu zvěře s aplikovaným přípravkem a zamezit aplikaci přípravků v místech honitby kde se v té době líhnou mláďata nebo se na nich nacházejí hnízda s vejci pernaté zvěře.

Vzhledem k neustále zvyšující se intenzifikaci a chemizaci zemědělství na úkor základní agrotechniky a převahou ziskových aktivit zemědělských podniků před šetrnou péčí o krajinu a přírodu je dodržování těchto zákonů velmi důležité. Je potřeba, aby se především nájemci honiteb o agrochemickou činnost hospodařících zemědělců zajímali a spolupracovali na vytváření trvale udržitelných podmínkách pro život v obhospodařovaných honitbách.

3.2. Škody způsobené na zvěři v zemědělství agromechanizací

K největším škodám způsobené na zvěři agromechanizací nastává při sečení píce. Při sklizni pícnin dochází k ničení hnízd všech vývojových stádií na zemi hnízdících druhů ptáků, a především ke zranění či usmrcení mlád'at a dospělých kusů zvěře. Sklizeň pícnin se v současné době provádí pomocí mechanizace, která dosahuje šířky záběru až 9,7 metru (Krone big M) při optimální jezdové rychlosti 25 km/hod, většinou bez použití účinných plašících zařízení, tím samozřejmě výrazně klesá šance na záchranu čerstvě narozených mlád'at především srnčat a malých zajíců, u nichž jsou ztráty největší. Při druhém sečení pícnin a luk je usmrceno podstatně méně zvěře, při druhém sečení jsou traviny již nižšího vzrůstu a zvěř raději unikne do bezpečnějšího krytu. Přesto před sečením objemnějších porostů, například vojtěšky, by měli nájemci honiteb zajistit vypuzení zvěře, je vhodné využít lovecky upotřebitelných psů nebo vhodných technických prostředků světelných a zvukových plašičů. Často zemědělci sečou pícniny od okraje ke středu, to je v rozporu se zákonem č. 449/2001 Sb. § 10 odst. 3 písm. b) provozovatelé mechanizačních prostředků na kosení pícnin používat účinných plašičů zvěře, a pokud je to možné, provádět sklizňové práce tak, aby zvěř byla vytlačována od středu sklizeného pozemku k jeho okraji.

Sečení od okraje nedává možnost zvěři častěji se vyskytující na okrajích pozemku uniknout. Při sečení od okrajů a vysoké jezdové rychlosti žacíh strojů zvěř vyskytující se na louce prakticky nemá naději, dostat se do bezpečí, a dojde k jejímu usmrcení. Plašiče zvěře jsou sice povinnou výbavou při sečení pícnin, ve většině případů tato povinnost není dodržována. Proto zůstává nejučinnější metodou zabránění škod na zvěři vypuzení zvěře z porostů před sečením uživateli honitby.

Uživatelé pozemků by měli informovat uživatele honitby o plánované sklizni pícnin, což jim ukládá za povinnost zákon č. 449/2001 Sb. odst. 3 písm. a) vlastníci, popřípadě nájemci honebních pozemků oznámit s předstihem uživateli honitby dobu a místo provádění zemědělských prací v noční době, kosení pícnin a použití chemických přípravků na ochranu rostlin, aby mohli zajistit vypuzení zvěře. Jestli-že, jsou pícniny pěstovány na velké výměře honitby nebo v místech intenzivního hnízdění pernaté zvěře, především bažantů a koroptví, mohou ztráty především na mlád'atech představovat ztrátu celého ročního přírůstku, především u zaječích a srnčích zvěře v dané části honitby.

Velké množství zvěře je usmrceno i při sběru slámy. Drobná zvěř se cítí pod řádkem slámy v bezpečí ta se stává pastí, rychle jedoucí sběrací ústrojí lisu nebo sběracího vozu nedá zvěři žádnou šanci. Také moderní výkonné kombajny mají vysokou pojezdovou rychlost a žací lišty se záběrem až 9 metrů, před kterými zvěř reaguje přimáčknutím k zemi, což představuje jisté usmrcení zvěře. Dalším negativním vlivem na zvěř v intenzivně zemědělsky obhospodařované krajině je rychlost sklizně, ta je díky moderní mechanizaci velmi rychlá. To má za následek takzvané kvantitativní hladovění, zvěř není schopna okamžitě hledat potravu. Je prokázáno, že kvantitativní hladovění má vliv na imunitu a reprodukci zvěře, jedná se o nepřímé škody na zvěři. Zabránění škodám na zvěři, ke kterým došlo těmito způsoby, není postižitelné ani vymahatelné v současné době platnými zákony.

3.2.1 Standart pro správné agroenvironmentální hospodaření

„V praxi byla ověřena metodická pomůcka pro zemědělce – Standart pro správné agroenvironmentální hospodaření uplatnitelný v různých ekosystémech s ohledem na minimalizaci škod působených zvěří a na zvěři. Smyslem je stanovení požadavků na řízení a výkon činností zemědělců akceptujících příslušný a správným způsobem vyhodnocený ekosystém, který bude zohledňovat přítomné populace zvěře a další zástupce flóry a fauny. Uplatnění těchto požadavků se jeví jako ideální řešení pro prevenci a optimalizaci rozsahu škod působených zvěří. Základem tohoto dokumentu je standardizace agroenvironmentálních technik příznivých pro chov zvěře a odpovídajícím zásadám správné zemědělské praxe, které povedou k naplnění principů trvale udržitelného rozvoje a zachování obnovitelného přírodního bohatství představovaného populacemi druhů volně žijících živočichů včetně zachování a rozvoje odpovídající biodiverzity.“⁴

Tato metodická pomůcka byla vytvořena v podpůrném programu 9. F. g. , k podpoře zemědělského poradenského systému Ministerstva zemědělství. Standard vychází z platných právních a pro zemědělského podnikatele závazných předpisů obsahuje zásadní

⁴ Marada. Petr, Standardy pro správné agroenvi. hospodaření zaměřené na prevenci škod zvěří a na zvěři, časopis Myslivost 3/2008, str.12 a 13

požadavky nezbytné pro hodnocení ekosystémů odpovídající a pravidelně prováděné hodnocení je nezbytné pro příslušné hospodaření, klíčové pro plány mysliveckého hospodaření, stanovení možných procesů, postupů, činností a aktivit, které mají dopad v ekosystému a lze je uplatňovat a řídit. Řízení právních požadavků, identifikace, zajištění dostupnosti, analýza uplatnitelnosti. Plánování, požadavky na zajištění kompatibility osevních postupů a plánů zalesňování s plány mysliveckého hospodaření, plány územními. Organizační zajištění jednotlivých činností stanovení odpovědnosti za činnosti zemědělské, myslivecké a rostlinolékařské. Zajištění lidských zdrojů a odpovídající systém vzdělávání, realizaci krajinotvorných prvků, poskytování rostlinolékařské péče, agroenvironmentální programy dále programy pro rozvoj venkova a životního prostředí a především minimalizaci vlivu agromechanizačních prostředků na životní prostředí.

Velkým přínosem se jeví jeho uplatnění při prokazování odpovídajícího hospodaření za účelem nárokování škod způsobených zvěří a na zvěři. Podmínkou plošné implementace standartu je provedení odpovídajícího ověření, kterým se rozumí implementace jednotlivých zásad standartu při činnostech subjektů vykonávajících zemědělskou činnost na honebních pozemcích a vyhodnocení předem stanovených indikátorů. Vzhledem k aktuální zemědělské politice, která klade důraz na ochranu přírody a krajiny a minimalizace vlivů intenzivního zemědělství, se využití této metodické pomůcky může stát přínosem pro předcházení škodám na zvěři způsobených v zemědělství.

4. Škody na zvěři způsobené na zvěři silniční a železniční dopravou

Škody na zvěři způsobené dopravou jsou po škodách na zvěři způsobených v zemědělství druhými největšími škodami. Jsou tragické nejen pro každodenní obrovské ztráty zvěře a živočichů, kteří přijdou o život pod koly automobilů či srážkou s vlakem ale především pro ztráty na lidských životech, srážka s jelenem, losem či stokilovým divočákem má většinou fatální následky, jen za rok 2008 došlo k usmrcení pěti cestujících po srážce s volně žijící zvěří. Automobilová a železniční doprava je výrazným aspektem, který negativně ovlivňuje populaci volně žijících živočichů. K 31.12.1999 bylo v celé České republice v provozu 500 km dálnic a 55 tisíc km ostatní silniční sítě, což je průměrná hustota silniční sítě v evropském měřítku. Průměrná denní intenzita dopravy se na našich nejfrekventovanějších úsecích dálnic pohybuje okolo sedmdesáti tisíc vozidel za dvacet čtyři hodin. Intenzivní rozvoj silniční dopravy v posledních letech sebou přináší významné negativní dopady na zvěř, volně žijící živočichy a přírodu a na její jednotlivé složky. Za nejvýznamnější se obecně považuje zabor přírodních biotopů pro výstavbu nových silnic a dálnic, fragmentace krajiny a vysoká mortalita zvěře a volně žijících živočichů způsobenou neustále narůstající silniční dopravou.

Intenzita výskytu zvěře na silnicích se mění v průběhu jednotlivých měsíců v roce, i s ohledem na druhovou skladbu, tomu odpovídají také ztráty. Nárůst ztrát začíná v lednu u zajíců, to je spojeno především se začátkem honcování a pokračuje v průběhu celého jara. V té době se přidávají ztráty na srnčí zvěř, způsobené rozpadem tlup a potravní nabídkou na polích. Tyto ztráty jsou zásadní, jedná se o ztráty na dospělé zvěř, po době lovu a před reprodukcí, čímž dochází k dvojnásobnému snižování kmenových stavů zvěře, jednak na dospělé zvěř a jednak na budoucích nenarozených mláďatech. Začátkem léta je možné nejčastěji setkat s přejetými mláďaty. V této době dochází také k největším ztrátám na dravé zvěř, důvodem je nabídka snadné potravy v podobě sražené zvěře na silnici čímž se dostává do střetu s projíždějícími vozidly. Dalším kritickým obdobím pro zvěř je srnčí říje, při migraci především srnců dochází ke značným ztrátám. Poslední dva významné faktory ovlivňující ztráty na zvěř způsobené dopravou jsou sklizeň zemědělských plodin, kdy dojde k prudkému úbytku krytu pro zvěř a ta v zoufalé snaze nějaký najít končí pod koly automobilů, a posledním nebezpečným obdobím pro zvěř je zimní migrace za potravou

toto období bývá jak pro zvěř, tak pro řidiče automobilů velmi nebezpečné, zabrzdit automobil na sněhu či zledovatělé vozovce před zvěří která vběhne pod vozidlo je téměř nemožné. Toto jsou zásadní skutečnosti, které přímo ovlivňují ztráty zvěře na našich silnicích a dálnicích.

Zabránění střetu motorových vozidel se zvěří je také nutno posuzovat z hlediska ochrany účastníků silničního provozu, vznikají škody na majetku a v některých případech při velmi vysokých rychlostech na dálnicích a rychlostních komunikacích nehody se zraněními včetně smrtelných úrazů uživatelů komunikací. Tím vznikají základní otázky kdo je odpovědný za škody při srážce s motorovým vozidlem a kdo je odpovědný za předcházení těmto škodám.

4.1. Odpovědnost za škody při srážce s motorovým vozidlem

Dopravní nehody, jejichž účastníkem je zvíře, lze rozdělit do dvou kategorií. Prvním případem je srážka se zvířetem, které patří konkrétní osobě je potřeba si uvědomit, že domácí zvíře či dobytek se z právního hlediska považuje za věc, která má vlastníka a ten za škodu způsobenou touto věcí odpovídá.

„ Základní povinností chovatele či toho, komu je zvíře byt' jen dočasně svěřeno, je zajistit je takovým způsobem, aby byla zabezpečena ochrana okolí, zejména života, zdraví a majetku ostatních osob, ale i zvířete samotného. Chovatel nebo ten kdo chce převzít zvíře, byt' dočasně do své péče, se má seznámit se vším, co s tím souvisí, a měl by předpokládat, že vlivem konkrétních okolností může zvíře změnit své chování a může byt' dokonce pro své okolí nebezpečné. Je proto povinen se vždy postarat o to, aby předcházel možnému vzniku škod, jež je zvíře schopno ve svém okolí způsobit. Pokud není na takovou možnou situaci připraven tak, aby ji zvládl, porušuje svou prevenční povinnost už tím, že se pohybuje se zvířetem v místech, kde ke škodě na životě, zdraví a majetku jiných, může dojít. Takovým místem bezesporu je i veřejně přístupné prostranství poblíž městské komunikace. Obsah prevenční povinnosti souvisí také s místem, kde se chovatel se zvířetem nachází. Odlišné povinnosti budou totiž chovatele stíhat na místě, na němž přímo nehrozí vznik škody na zdraví či na majetku třetích osob s ohledem na všechny

předvídatelné okolnost, oproti místu, kde se možnost vzniku podstatně zvyšuje, což ve svém důsledku klade vyšší nároky na splnění prevenční povinnosti.“⁵

Toto je vyjádření příslušného judikátu Nejvyššího Soudu České republiky spis. zn.25 Cdo 5030/2007 ze dne 24.2.2010. U těchto případů většinou nevznikají spory, protože vlastnictví zvířete lze obvykle dokázat, a tak odpovědnost vlastníků zvířat je po důkazní stránce méně komplikované, ovšem ani v těchto případech nelze vyloučit zapírání vlastníka, který se chce vyhnout odpovědnosti za způsobenou škodu.

4.2. Odpovědnost uživatele honitby za zvěř

Druhým případem je srážka s volně žijícím zvířetem, které nikomu nepatří „Res nullius“. Jak již bylo řečeno, v předešlých kapitolách zvěř žijící na poli či v lese nejsou ve vlastnictví nikoho, pouze stát propůjčuje právo lovit a přivlastňovat si ulovenou a uhynulou zvěř to je spojené s povinností pečovat o zvěř, podle zákona č. 449/2001 Sb. Zvěř se stává majetkem lovce až v okamžiku ulovení. To s sebou přináší nedostatek obecné odpovědnosti konkrétní osoby za způsobenou škodu při dopravních nehodách způsobených volně žijícími zvířaty. Přibývá případů, kdy se majitelé motorových vozidel obracejí na uživatele honiteb či na orgány Česko moravské myslivecké jednoty s žádostí na úhradu nákladů spojené s opravou vozidla po dopravní nehodě, při níž je účastníkem volně žijící zvěř. Řidiči, se velmi často mylně domnívají, že zvěř je v majetku uživatele honitby, a tím jsou odpovědní za způsobenou škodu. Podle zákona o myslivosti č.449/2001 Sb. je jediná odpovědnost uživatele honitby podle paragrafu 52.

„ § 52 Odpovědnost uživatele honitby

1)Uživatel honitby je povinen hradit

⁵ <http://www.xmarks.com/site/www.mesec.cz/clanky/jak-vyplnit-danove-priznani-krok-za-krokem/>

a) škodu, která byla v honitbě způsobena při pozorování myslivosti na honebních pozemcích nebo na polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě nebo lesních porostech,

b) škodu, kterou v honitbě na honebních pozemcích nebo na polních plodinách dosud nesklizených, vinné révě, ovocných kulturách nebo na lesních porostech způsobila zvěř.

2) Vykonává-li právo myslivosti sdružení, ručí jeho členové za závazek k náhradě škody společně a nerozdílně.

3) Škody způsobené zvěří, která unikla z obory, je povinen hradit uživatel obory. Uživatel obory se zproští odpovědnosti tehdy, prokáže-li že uniknutí zvěře bylo umožněno poškozením ohrazení obory neodvratitelnou událostí nebo osobou, za níž neodpovídá.⁶

Tento paragraf zákona o myslivosti ukládá povinnost nájemcům honiteb hradit škody pouze na honebních pozemcích a nikoliv na nehonebních pozemcích, do kterých spadají i dálnice a silnice. Dále v paragrafu 54 „Neuhrazované škody způsobené zvěří“, v prvním odstavci výslovně uvádí „Nehradí se škody způsobené zvěří na pozemcích nehonebních“. Není tak uložena žádná povinnost hradit škody způsobené při dopravní nehodě, zvěří na motorových vozidlech.

4.3. Odpovědnost řidiče při střetu se zvěří

Naopak nájemci honiteb, u dopravních nehod kde řidiči nerespektovali dopravní značku informující o přebíhání zvěře přes komunikaci „pozor zvěř“ a nepřizpůsobili rychlost daným podmínkám například při průjezdu lesem, by se měli domáhat náhrady škody. Za škodu na zvěři odpovídá každý, kdo ji způsobil porušením právní povinnosti. Na náhradu škody má nárok uživatel honitby. Ustanovení § 56 zákona 449/2001 Sb.

„ §56

Náhrada škod způsobených na zvěři

Za škodu na zvěři odpovídá každý, kdo ji způsobil porušením právní povinnosti. Škodou na zvěři se rozumí zejména neoprávněný lov zvěře (pytláctví), úhyn zvěře, zničení

⁶ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

hnízdíšť, poškození nebo zničení prostředí nutného pro život zvěře a vypouštění živočichů, kteří mohou narušit přírodní rovnováhu nebo narušit genofond geograficky původního druhu zvěře. Na náhradu škody má nárok uživatel honitby. Pro uplatnění nároku na náhradu této škody platí obecné předpisy⁷.

Tento zákon neuvádí výslovně dopravní nehody, jako důvod k náhradě škod způsobených na zvěři nelze, aby dopodrobna dával postupy v jednotlivých případech, takový zákon by byl nepřehledný, takzvaně kasuistický. Toto ustanovení nerozlišuje, zda ke škodě na zvěři došlo na honebním či nehonebním pozemku, proto lze aplikovat toto ustanovení při dopravních nehodách na silnicích. Porušení právní povinnosti, spočívá vtom, případě jestliže, došlo například k překročení rychlosti jízdy, jestliže nebyla přizpůsobena jízda povětrnostním podmínkám, mokré či namrzlé vozovce, mlhy a podobně, v takovém případě je řidič za nehodu odpovědný a měl, by nést za ní následky do toho spadá i náhrada škody za sraženou zvěř.

Srážka se zvěří je nepochybně dopravní nehodou podle § 47 zákona o silničním provozu na pozemních komunikacích, při níž dojde ke škodě na majetku v přímé souvislosti s provozem vozidla. Řidič, který měl účast na dopravní nehodě, je povinen mimo jiné spolupracovat při zjišťování skutkového stavu, povinnost ohlásit neprodleně dopravní nehodu policii je jen v případě škody na zvěři převyšující padesát tisíc korun. Uživatel honitby není účastníkem dopravní nehody a nemá podle silničních předpisů žádná práva a povinnosti. Pokud mu je oznámeno poranění nebo úhyn zvěře policií nebo správcem komunikace, je v jeho zájmu, aby učinil potřebná opatření. Pokud je neučiní, správce komunikace zvěř z komunikace odstraní mimo ni, má pak vůči uživateli nárok na náhradu nákladů, který pak nese případné nebezpečí zkázy či zcizení zvěře.

4.4. Vlastnictví zvěře uhynulé po střetu s dopravním prostředkem

V minulosti bylo zvykem sraženou zvěř si ponechat, jako náhradu za způsobenou škodu na vozidle, v současné době podle nového zákona o pytláctví se z řidiče stává pytlák v případě, že si ponechá zvěř, jejíž hodnota přesahuje pětitisícovou hodnotu (viz. tab.č.5.)

⁷ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

K překročení zákona postačí ponechání si například dvou bažantů, jejichž hodnota podle tabulky vydané ministerstvem zemědělství je 6 200 Kč.

Podle zákona o myslivosti 449/2001 Sb. má právo na ponechání si padlé či poraněné zvěře pouze uživatel honitby, podle §43 tohoto zákona.

„§ 43 zákon 449/2001 Sb.

1) Uživatel honitby je povinen zajistit sledování a dohledání zvěře postřelené nebo jiným způsobem poraněné, která přeběhne nebo přeletí do cizí honitby nebo na nehonební pozemky, při této činnosti je oprávněn použít loveckého psa.

2) Osoby provádějící dohledávku zvěře jsou oprávněny v nezbytně nutné míře vstupovat s loveckou zbraní a loveckým psem na pozemky cizí honitby a na neoplocené nehonební pozemky, a to po předchozím vyrozumění uživatele cizí honitby, nebo vlastníka popřípadě nájemce nehonebních pozemků, který se může dohledávky zvěře zúčastnit a který má povinnost provedení dohledávky umožnit. Dohledávku na oploceném nehonebním pozemku možno provést jen po souhlasu jeho vlastníka, popřípadě nájemce.

3) Dohledaná zvěř patří uživateli honitby, z níž přeběhla nebo přeletěla. Zvěř mrtvá, která byla jinak nalezena na nehonebních pozemcích, náleží uživateli nejbližší honitby, který je povinen postupovat podle veterinárních předpisů.⁸

Tab.č.5.

Prase divoké	
Kňour	22 900 Kč
Bachyně	17 700 Kč
Lončák	17 400 Kč
Sele	9 800 Kč
Jelen evropský	
Jelen	29 300 Kč
Laň	24 800 Kč
Kolouch	22 600 Kč

⁸ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

Srnec obecný	
Srnec	15 900 Kč
Srna	14 100 Kč
Srnče	13 900 Kč
Sika japonský	
Jelen	26 300 Kč
Laň	23 300 Kč
Kolouch	22 300 Kč
Zajíc polní	3 900 Kč
Králík divoký, ondatra pižmová, liška obecná	4 800 Kč
Daněk skvrnitý	
Daněk	26 300 Kč
Daněla	23 300 Kč
Danče	22 300 Kč
Bažant obecný	
Kohout	3 100 Kč
Slepice	3 100 Kč
Ostatní pernatá zvěř	3 200 Kč

Tento paragraf ve třetím odstavci odkazuje na další postup podle veterinárního zákona, je tím myšleno především nakládání s kadáverem. Uživatel honitby nemá pouze právo přivlastnit si sraženou zvěř v případě její další upotřebitelnosti ale i povinnost postarat se o kadáver v případě její znehodnocení a to podle veterinárního zákona č. 166/1999 Sb. Podle jeho definice v § 3 je chovatelem každý, kdo zvířata vlastní nebo drží, anebo je pověřen se o ně starat. O zvířata, která jsou zvěří, je nepochybně povinen se starat uživatel honitby. Podle § 40 odst. 4 pak může chovatel na vlastním pozemku neškodně odstranit kadáver. Užívání cizích honebních pozemků podle práva myslivosti v nezbytné míře zahrnuje vedle chůze, jízdy, staveb mysliveckých zařízení i neškodné odstranění kadáveru. Tím se podle ustanovení rozumí spálení nebo zakopání na místě vhodném z hlediska ochrany zdraví lidí, zvířat a ochrany životního prostředí, do hloubky nejméně 80cm s použitím dezinfekčních prostředků.

4.5. Množství usmrčené zvěře na komunikacích

Pravděpodobně nejrozsáhlejší a nejkompexnější studií, se zabývala agentura ochrany přírody a krajiny. Odborníci celý rok sledovali, kolik zvířat na silnicích umírá (viz. tab.č.6), obdobná studie neměla dosud v české republice obdobu. Odborníci si najali chodce ke sčítání uhynulé, sražené zvěře, v článku pro iDnes.cz to uvedl jeden ze spolu autorů projektu pan Václav Hlaváč.

„Některé zjištěné údaje mě dost překvapily. Třeba to, že na silnicích umírá tolik zajíců. Jak jsme k překvapivým údajům došli. V rámci výzkumného projektu VaV 1F54L/007/120 a částečně projektu MŠMT 6293359101 byl na vybrané síti silnic a dálnic proveden podrobný pěší průzkum, při kterém po dobu jednoho roku byli zaznamenávány všichni uhynulí živočichové nalezení na silnici, krajnici a silničních příkopech.

Sledování bylo prováděno pěší kontrolou po obou stranách silnic a zaznamenávány, byli všechny usmrčené kusy obratlovců. Sledování probíhalo od 1.4.2006 do 30.4.2007. Úseky sledování byly vybrány tak, aby odrážely co nejširší spektrum přírodních podmínek (Českomoravská vysočina, Polabí, jižní Morava atd.) V různých oblastech byly pak každý měsíc kontrolovány rovnoměrně dálnice a rychlostní silnice a silnice I.,II. a III. Třídy. Během průzkumu bylo zkontrolováno pěší pochůzkou oboustranně (tam a zpět) 1 282 km silnic a dálnic, z toho 321 km dálnic a rychlostních silnic, 302 km silnic I. třídy, 355 km silnic II. třídy a 304 km silnic III. třídy. Během pochůzky byl u každého nálezu zaznamenáván druh, přesná poloha na silnici (silnici, krajnici, příkop), kilometráž, popis okolí nálezu a odhad stáří zbytků.

Za 12 měsíců sledování bylo nalezeno 2149 ks obratlovců ve 103 druzích. Z toho počtu bylo nejvíce savců (54%), dále ptáků (25%), obojživelníků (17%) a nejméně plazů (4%).

Pro zhodnocení vlivu silniční mortality na populace jednotlivých druhů je nejdůležitější odhad celkové mortality na silnicích v ČR. Tyto odhady je možné provádět pouze pro druhy nalezené v početnějších souborech. Z odhadů byli zcela vyloučeni obojživelníci, u kterých hraje rozhodující roli mortalita ve specifických oblastech v krátkém období migrací. Použitá metoda nemůže tato specifika odpovídajícím způsobem podchytit. Při

odhadech celkové mortality jednotlivých druhů je nutné brát v úvahu nedostatky použité metody⁹.

Tab.č.6

Druh	Celkem	Dálnice Rychlostní komunikace	Silnice I.ř.	Silnice II.ř.	Silnice III.ř.
Zajíc polní	566 400	14 400	73 600	150 700	327 700
Ježek	346 800	15 100	59 100	115 600	157 000
Bažant obecný	68 400	4 600	4 700	18 100	41 000
Srnec obecný	52 000	3 300	10 100	11 300	27 300
Kuna lesní	49 800	8 400	21 200	15 100	5 100
Lasice kolčava	28 100	3000	9 100	4 300	11 700
Liška obecná	4 400	2000	2 400	0	0

Skutečný počet střetů je však mnohem vyšší a odhadovaná škoda na zvěři je několik desítek milionů korun ročně. V některých honitbách jsou škody na srnčí a zaječí zvěři rovny nebo dokonce převyšují plánovaný roční lov. V takových honitbách se po sečtení škod na zvěři již neprovádí lov a srnčí a zaječí zvěř se neloví.

4.6. Statistika dopravních nehod

Policie, Českomoravská myslivecká jednota a ochránci přírody neustále vyzívají ke zvýšené ohleduplnosti řidičů na silnicích vůči volně žijící zvěři. Na silnicích přibývá srážek dopravních prostředků se zvěří. To je způsobeno zvýšeným počtem dopravních prostředků na silnicích, nárůstem kamionové dopravy díky preferování silniční dopravy před železniční. Dopravní nehody se zvěří jsou natolik závažné, že se dostali do statistik

⁹ <http://www.casopis.ochranaprirody.cz/> 19.1.2011

dopravní policie (viz. tab.č.7 a 8) mimo jiné policie vydává oficiální doporučení, jak se mají řidiči chovat vůči zvěři, toto je jedno z mnoha prohlášení policie ČR.

„Můžete poradit řidičům jak se ubránit střetu s lesní zvěří? V každém případě by měli řidiči dodržovat stanovenou rychlost. V lesních úsecích, nebo místech, kde se projíždí okolo pole či louky je důležité sledovat i okolí silnice. Věnovat zvýšenou pozornost při jízdě v noci nebo při stmívání a naopak rozednění. V zimě se zvěř ráda přichází nahřívát na silnici. V roce 2010 jsme zaevidovali 45 střetů se zvěří. Škoda byla vyčíslena na 1,8 miliónu korun. V roce 2009 to bylo 25 střetů se způsobenou škodou necelý jeden milión korun. Nejčastěji se jednalo o srnčí zvěř, v několika případech se s vozidlem střetlo divoké prase“¹⁰.

Tab.č.7

rok	Počet dopravních nehod	usmrceno	Zraněno těžce	Zraněno lehce	Hmotná škoda
2000	6 601	2	10	54	1 387 619
2001	6 008	0	9	74	1 577 951
2002	6 630	2	7	51	1 846 677
2003	6 861	0	8	76	2 015 306
2004	7 820	0	8	67	2 529 918
2005	6 920	0	6	49	2 358 026
2006	6 177	0	10	50	1 869 266
2007	8 501	5	----	----	-----
2008	7 499	2	----	----	----
2009	3 076	0	----	----	----
2010	3 280	1	----	----	----

¹⁰<http://www.agris.cz/ekologie/index.php?iPage=16&iSub=526&PHPSESSID=4cc243c87e036a12529e2157d9be701b> 27.9.2010

Tab.č.8 Porovnání nehod se zvěří podle typů komunikace (počet nehod/1km komunikace/rok)

Rok	2003	2004	2005	2006	Min.	Průměr	Max
Dálnice	0,334	0,502	0,392	0,316	0,316	0,386	0,502
Silnice I.tř	0,488	0,572	0,488	0,41	0,41	0,49	0,575
Silnice II.tř	0,16	0,174	0,162	0,132	0,132	0,157	0,174
Silnice III.tř	0,043	0,045	0,041	0,036	0,036	0,041	0,045

Řidiči by si měli uvědomit, že v živočišné říši pouze člověk může předvídat a přizpůsobovat své jednání okolí a okolnostem (přítomnost druhé signální soustavy). Nikoliv však zvěř, ta jedná instinktivně a reaguje bezprostředně, proto připisovat vinu za dopravní nehodu zvěři je proti přírodě.

4.7. Možnosti preventivních opatření

Příčiny mortality volně žijící zvěře lze rozdělit do dvou základních skupin, jednak jsou to technické faktory, jde především o stav komunikace a síle provozu na ní, šířka komunikace, počet jízdních pruhů, typ svodidel, protihlukové stěny, oplocení, rozložení intenzity dopravy v průběhu dne, průměrná rychlost vozidel atd. Druhým faktorem je faktor biologický, odrážející stav populací živočichů v okolí komunikace a jejich migrační chování.

Zatím co biologické faktory nemůžeme příliš ovlivňovat, na technických faktorech závisí velikost mortality. Zabránit ztrátám na zvěři v důsledku silničního a dálničního provozu je velice obtížné a nákladné. Přesto je třeba hledat taková technická a cenově dostupná opatření, která tyto ztráty budou minimalizovat. Nové normy projektování silnic a dálnic na tuto problematiku pamatují, uvádí, že nejúčinnější preventivní ochranou proti vstupu zvěře na silniční a dálniční komunikaci je správně začlenění komunikace do krajiny a

zejména pak přirozená propojení území, rozdělených umístěním silniční komunikace. Tam kde to lze docílit, navrhnou se v místech stálých přechodů zvěře umělé ochranné zábrany, které zvěř převedou do nových přirozených přechodů z jedné strany silniční komunikace na stranu druhou nebo se v nevyhnutelných případech přechodu zamezí. Norma uvádí, že konstrukční uspořádání umělých zábran proti vstupu zvěře se navrhne podle schválených typových podkladů nebo vzorových listů, při jejich situování se doporučuje využít místních znalostí. Proto je nutné, aby v rámci stavebního řízení při povolování výstavby liniových staveb příslušné úřady jakožto příslušníci stavebního řízení ve spolupráci s uživateli honiteb tyto požadavky uplatnili. Současně ale tyto požadavky musí odpovídat skutečným potřebám a finančním možnostem, musíme si uvědomit, že se jedná o stavby financované ze státního rozpočtu.

Základním technickým opatřením, které by mělo předcházet všem nákladným opatřením je umístění dopravní značky „Pozor zvěř“ umístění této značky by měli iniciovat především nájemci honiteb, kteří znají nejlépe migrační trasy zvěře. Jak iniciovat umístění značky? Z právních předpisů se záležitost týká § 62 zákona č.361/2000 Sb. o provozu na dopravních komunikacích, kde je více méně jen odkaz na prováděcí předpis. Tím je § 4 až 7 vyhlášky č. 30/2001 Sb., konkrétně pak § 7 odst. I písm. p) o dopravní značce „Zvěř“ – značka A 14. Působnost orgánu je stanovena v § 124 odst. 6 daného zákona, je jim obecní úřad obce s rozšířeno působností, který stanoví po písemném vyjádření orgánu policie místní úpravu provozu na pozemní komunikaci s výjimkou dálnic a silnic první třídy. Návrh by měl podat společně držitel honitby a nájemce honitby. Vydané rozhodnutí se doručí správci dotyčné komunikace např. obec, jí zřízená správčovská organizace, okresní správa silnic, značku přidí a umístí na svůj náklad.

Dalším možným opatřením je oplocení, využívá se především na dálnicích, rychlostních komunikacích a silnicích první třídy. Oplocení dálnic a rychlostních komunikací slouží především jako zábrana proti střetu vozidel se zvěří ve velmi vysokých rychlostech, které pak mají fatální následky, oplocení má řadu pozitivních faktorů ale i negativních. Jedná se o jediné, technické řešení s odpovídajícími výsledky, oplocení jestliže je neporušené, dokáže skutečně zabránit průniku zvěře na komunikaci, další výhodou jsou nízké nároky na údržbu. „Nevýhodou oplocení jsou především vysoké pořizovací náklady podle sdělení

řiditelství silnic a dálnic se jedná o částku mezi 1000 až 1300 korun¹¹, další nevýhodou je udržení neporušeného stavu což je velmi obtížné. Jakmile se totiž naruší celistvost oplocení, zvěř se dostává do zaplaceného prostoru, kde propadne panice a začne se chovat zmetkovitě, snaží se uniknout, naráží do oplocení a nakonec končí pod koly vozidel. Dalším problémem je špatně zakončené oplocení, pokud není zakončeno mimo přirozené migrační trasy, vniká tudy zvěř mezi oplocení a následky jsou stejné jako u porušeného oplocení. Z hlediska ochrany zvěře před dopady dopravy je u oplocení velkým záporem fragmentace krajiny, izolovaná zvěř trpí nedostatečnou genetickou rozmanitostí, v případě oplocení všech dálničních a rychlostních komunikací by došlo k tak masivní fragmentaci krajiny, že by se především velká zvěř, jako jsou třeba losi, nebyli schopni vyrovnat. Aby k něčemu takovému nedocházelo, je nutné kombinovat oplocení se zvířecími nadchody a podchody. Výstavba takových speciálních „zelených mostů“ je finančně velice náročná jeden takový nadchod či podchod stojí mezi 200 až 600 mil. korun, záleží na náročnosti a rozsahu mostu, ty se výrazně odlišují podle místních potřeb a specifik (viz. tab.č.9).

Kategorie migračních objektů

Tab.9	Podchody	Propusty	Trubní propušť
		Mosty na silnici	Rámový propušť
			Most víceúčelový
			Most speciální
Průchody	Nadchody	Mosty přes silnici	Most velký, přirozený
			Most speciální ekodukt
	Tunely		Tunel speciální ekodukt
			Tunel přirozený

Tato zařízení se velice často označují jako takzvané ekodukty, tento pojem vznikl odvozením od latinského slova oikos (dům, prostředí) a duco (vést něco). Tato zařízení slouží k zachování spojitosti kulturní krajiny především zachování migračních tras živočichů, alespoň částečně omezují fragmentaci prostředí. Požadavky na stavbu a rozměrové parametry migračních objektů vychází z výsledků studie vlivu stavby na životní

¹¹ <http://www.mbnoviny.cz/> 30.8.2009

prostředí EIA a migrační studie, ta má za úkol zjistit migrační významnost dotyčného území, a navrhnout opatření k minimalizaci negativních dopadů stavby.

„Moderní tahy se prostě nedají stavět bez přechodů nebo nadchodů pro zvířata. Řekl děkan Dopravní fakulty ČVUT Petr Moos“¹².

V současné době se začínají používat takzvané „pachové ohradníky“ jedná se o chemický koncentrát imitace velkých predátorů. V České republice se začali, tyto ohradníky používat v nedávné době, první ohlasy naznačují vysokou účinnost těchto koncentrátů některé přípravky například Hukinol vytváří doslova neproniknutelnou zeď. Jedinou nevýhodou těchto přípravků je poměrně vysoká cena, ošetření jednoho kilometru v obou směrech stojí zhruba pět tisíc korun, přičemž přípravek je nutné aplikovat přibližně každé tři měsíce v závislosti na počasí, z čehož vyplývá, že roční náklady na aplikaci přípravku se pohybují kolem dvaceti tisíc korun to je v porovnání s náklady na oplocení jeden tisíc až tisíc třista korun příliš vysoká cena.

Tyto tři opatření jsou finančně natolik náročná, že není možné, aby se na nich podíleli uživatelé honiteb, ale jsou vypracovány projekty, které je možné provádět pouze ve spolupráci s uživateli honiteb, jedná se o takzvaný plán „odváděcího krmení“ které má díky systematickému přikrmování v oblastech vzdálených od silnic odlákat zvěř mimo silnice. Dalším projektem je takzvaný „vegetační doprovod“ jde o vysazování dřevin a keřů, které vytvářejí co nejmenší pobytovou pohodu „topický i trofický aspekt pro zvěř, jedná se o trnité, potravně neatraktivní rostliny podél nebezpečných úseků. Jestliže je uživateli honitby znám nebezpečný úsek komunikace, na kterém dochází k častým střetům zvěře, je jeho povinností učinit veškerá opatření která jsou v jeho silách, aby jim zabránil. Zákon 449/2001 Sb. v § 8 Základní povinnosti, „odst. 1) Ochranou myslivosti se rozumí ochrana zvěře před nepříznivými vlivy prostředí, před nakažlivými nemocemi, před škodlivými zásahy lidí a před volně pobíhajícími domácími zvířaty, ochrana životních podmínek zvěře, zajištění klidu v honitbě a ochrana mysliveckých zařízení.“ Dopady silniční dopravy lze zcela jistě považovat za nepříznivý vliv prostředí, a proto lze považovat za základní povinnost uživatele honitby, aby učinil veškerá možná opatření, například iniciace umístění dopravní značky „pozor zvěř“, nebo odváděcí krmení, a vysazování vegetačního doprovodu.

¹² <http://zpravy.idnes.cz/> 18.1.2011

4.8. Vliv železniční dopravy

V naprostém pozadí zájmu společnosti, zůstává problematika střetů zvěře se železnicí. Proč tomu tak je? To má několik důvodů, především vlak zabíjí zvěř na kolejích bez ztrát na lidských životech, a ohromných materiálních ztrát. Ve vyjádření pana Ing. Lud'ka Králíčka ze sekretariátu Českomoravské myslivecké jednoty se uvádí.

„Vlak zvěř na kolejích bez ztrát na lidských životech. Železniční doprava je vnímána environmentalisty jako zcela ekologická a jedním z bodů environmentálního desatera je preferovat železnici před automobilovou dopravou. Myslivecké sdružení, kterých se ztráty na železnicích týkají, si většinou informace o ztrátách na zvěři nechávají pro sebe a nesnaží se prezentovat svoje poznatky alespoň na regionální úrovni. Železničářům se neděje nijak výrazná škoda a někteří z nich si zvěřinou dokonce vylepšují jídelníček. Místa kde, ke střetům dochází, jsou myslivcům většinou důvěrně známa. Většinou se jedná o místa, kde konfigurace terénu a skladba lesních a zemědělských kultur vytváří z pohledu zvěře místa, kde se mohou dobře krýt a železniční trať přecházet bezpečně. Je to ale přesně naopak, v těchto místech s malou viditelností strojvůdce uvidí zvěř až na poslední chvíli a i kdyby chtěl reagovat, několikátunový kolos nemůže účinně zastavit. Jestliže si myslivecký hospodář vezme do ruky kalkulačku, velmi rychle si spočítá, zda se mu vyplatí ponechat věci, tak jak jsou, nebo začít pro ochranu zvěře něco dělat. Vzhledem k tomu, že těžko bude myslivecké sdružení budovat nákladné ploty, na které je navíc nutno zajistit souhlas všech vlastníků pozemků a stavebních povolení, zbývá jediná, sice ne stoprocentní, metoda a to je aplikace pachových repelentů známých při ochraně zemědělských a lesních kultur. Při správné aplikaci se ztráty na zvěři dají snížit až o devadesát procent“¹³.

Je třeba poznamenat, že stejně jako v případě řidičů, kteří si ponechají zvěřinu, jejíž hodnota převyšuje pětistícovou hodnotu tak železničáři, kteří si ji ponechají se tak též dopouští pytláctví.

¹³ Králíček. Luděk, Železniční doprava, závažný činitel při usmrcování volně žijících živočichů časopis Myslivost 12/2008 s.39

Uživatelé honitby mohou požádat orgán státní správy přírody, aby opatření k prevenci předcházení střetů s volně žijícími živočichy, zvláště jestliže v místě častých kolizí dochází k usmrcování živočichů se statutem ohroženého nebo kriticky ohroženého druhu. Ve vyspělých zemích západní Evropy věnují prevenci střetů zvěře s vlaky stejnou pozornost jako při budování a ochraně nových dálnic a rychlostních komunikací. Tím ovšem vzniká stejný problém s fragmentací krajiny, tu je nutné řešit nadchody a podchody. Technicky naprosto ojedinělým způsobem vyřešili tuto problematiku v Polsku kde, místo oplocení použili stacionární plašiče vydávající zvuky strádající zvěře, před příjezdem vlaku, toto opatření má vysokou účinnost, cena ovšem je velmi vysoká.

V posledních letech se objevil nový problém, tím se stali protihlukové stěny, ty jsou budované s ohledem na hygienické předpisy o nadlimitním hluku, v článku „Smrtící past na zvířata“ uvádí Josef Kolina.

„Je to paradox. Proti hlukové stěny by měly zvířata spíše chránit a zamezit jim v tom, aby se volně procházeli po trati. Na některých místech je jejich vliv zcela opačný. Zvířata, která se do koridoru dostanou, nemají šanci na únik a na trati umírají. Tento negativní dopad betonových stěn je patrný například na trati z Prahy do Benešova, kde je protihlukových zdí velmi mnoho a železnice tu místy připomíná uzavřené koryto bobové dráhy. Velmi často se tu stává, že se mezi stěny dostane nějaké zvíře. A to ať už lesní nebo domácí. Při průjezdu vlaku poté zpravidla nemá šanci. Stěny jsou tu totiž souvislé a zvířata nedokážou najít nouzové východy. Problému si všímají i tamní myslivci, kteří tvrdí, že na trati takhle zemře ročně až několik desítek divokých zvířat a minimálně stejný počet domácích. Je to takový koloběh. Vlak zabije srnu a její mršina poté přiláká predátory jako lišky či divoká prasata. Ty poté potká stejný osud, „říká Václav Pác z okresního mysliveckého spolku Praha východ“¹⁴.

Z tohoto článku vyplývá možné porušení zákona č.449/2001 Sb. § 8 Základní povinnosti odst. 1) zde se uvádí „ochranou myslivosti se rozumí ochrana zvěře před nepříznivými vlivy prostředí.“ Jestliže uživateli honitby je místo kudy proniká zvěř do prostoru mezi barierami, je jeho povinností učinit vše proto, aby tomu zabránil, například pachovými ohradníky. Dále je jeho povinností řádné odstranění kadáveru, tak aby nepřitahoval další zvěř do nebezpečného prostoru. Uživatelé honiteb mají velmi často snahu veškerou

¹⁴ <http://www.lidovky.cz/> 22.1.2011

odpovědnost přenášet na stát, ale musí si uvědomit, že i oni mají svůj díl odpovědnosti. Jediná právní odpovědnost za škody na zvěři způsobené železnicí, tak leží na bedrech uživatelů honitby.

Podle oficiálních statistik podle Drážní inspekce zemřelo v roce 2009 deset kusů zvěře a v roce 2010 dvacet kusů zvěře, tato čísla jsou naprosto mimo realitu, skutečné ztráty zvěře se pohybují podle některých odhadů v několika stech kusech ročně, takto nepřesná statistika je způsobená především tím že uživatelé honiteb tyto úhyny zanáší ve výkazech do celkových úhynů a nejsou samostatně oddělené. Strojvůdci většinou sraženou zvěř vůbec nevidí, a tak jí ani nahlásit nemohou.

5. Škody způsobené na zvěři pohybem osob v přírodě

Volný pohyb osob v přírodě upravuje zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. V § 63 odst.2), tohoto zákona je uvedeno, že každý má právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje li do práv na ochranu osobnosti či sousedských práv. Je přímo povinen respektovat jiné oprávněné zájmy vlastníka nebo nájemce pozemku a obecně závazné právní předpisy. Toto oprávnění se nevztahuje na zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinice, chmelnice a pozemky určené k farmovým chovům zvířat. Orná půda, louky pastviny jsou z oprávnění k volnému průchodu vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů či půdy nebo pokud se na takovýchto pozemcích pase dobytek.

Zvláštní je že se volný pohyb osob nevztahuje na pozemky, které jsou ve vlastnictví fyzických osob. Při volném pohybu v krajině je prakticky nemožné, v daný okamžik ověřit komu daný pozemek patří, zdali se nacházíme na pozemku státním nebo na pozemku vlastněném fyzickou osobou. V tomto případě je nutné oprávnění k volnému vstupu na pozemky vztáhnout na všechny, tedy i na pozemky ve vlastnictví fyzické osoby.

Pak by tedy znamenalo, že má každý zaručený volný vstup na pozemky, nikoliv však vjezd.

5.1. Vjezd do volné krajiny

Výslovný zákaz k vjezdu platí, v případě že se jedná o lesní pozemky, ustanovení zákona číslo 289/1995 Sb., o lesích, kde je v § 20 zakázáno v lesích jezdit a stát s motorovými vozidly a mimo lesní cesty a vyznačené trasy jezdit na kole, na koni, na lyžích nebo na saních. Z tohoto zákazu potom platí výjimka, že vlastník lesa může povolit pohyb pomocí dopravních prostředků i jinak, než vyplývá z obecného zákazu. Pro uživatele honitby je podstatné speciální ustanovení § 20 odst. 7 lesního zákona, kdy při této činnosti je možné v lesích rušit klid, vstupovat do oplocených míst nebo míst, kam je vstup zakázán, a jezdit mimo lesní cesty a vyznačené cesty na kole, na koni, na lyžích nebo na saních. Jestliže

uživatel honitby při stavbě mysliveckého zařízení potřebuje vjet motorovým či jiným vozidlem do lesa a rušit klid zvěře, postačuje mu k tomu povolení vlastníka pozemku.

U ostatních pozemků pole louky a podobně, ustanovení o zákazu vjezdu chybí, pouze zákon číslo 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích v § 19 tohoto zákona platí, že v mezích zvláštních předpisů smí každý užívat pozemní komunikace (tedy i účelové komunikace-polní cesty) obvyklým způsobem a k účelům, ke kterým jsou určeny v rámci obecného užívání.

To znamená, že je vyloučen pohyb osob z pozemků, na kterých se nacházejí zemědělské kultury, a kde by takovým pohybem osob mohla být způsobena škoda. Rovněž je zakázán vjezd na kole nebo na koni do zemědělských kultur, neboť tímto jsou poškozovány oprávněné zájmy vlastníka nebo uživatele takovýchto pozemků, nikdo by ve volné krajině neměl jezdit mimo existující síť cest.

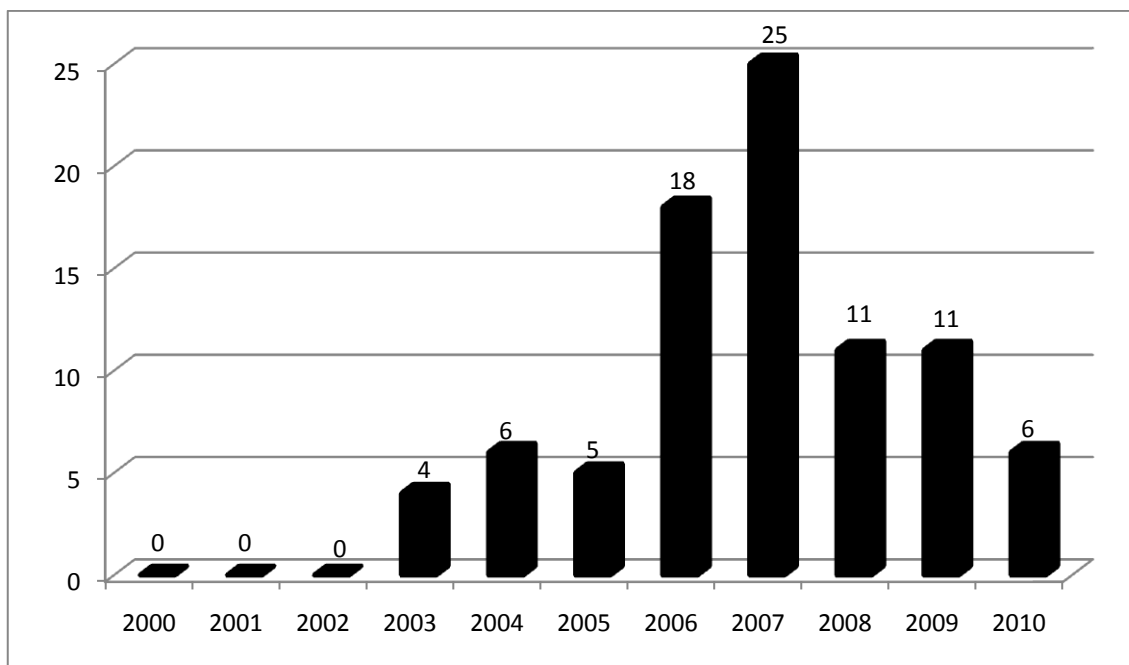
5.2. Rušení a přivlastňování si zvěře

Škod na zvěři vzniklých volným pohybem v krajině je celá řada, největším problémem je rušení klidu volně žijící zvěře, především jde o období hnízdění a kladení mláďat, dále přivlastňování si uhynulých zvířat. Velmi častým omylem lidí je domněnka, že když něco najdou tak si to mohou ponechat. V již zmíněném zákoně o myslivosti číslo 449/2001 Sb., je zakotveno právo přivlastňovat si ulovenou či nalezenou uhynulou zvěř, její vývojová stádia a shozy paroží. Právo přivlastňovat si zvěř má pouze uživatel honitby, ovšem na některé druhy živočichů které patří mezi druhy chráněné platí zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, prováděcí vyhláška stanoví v České republice zvláště chráněné druhy, pro které platí speciální ochrana, a po své novele platné od 28.4.2004 také zavádí do českého práva ochranu všech druhů ptáků vyskytujících se na území států EU.

Jedince chráněných druhů je zakázáno usmrcovat, odchyťovat, držet, chovat, prodávat, zpracovávat atd. Toto platí pro zvířata živá i pro mrtvé exponáty, trofeje, preparáty a podobně. V určitých případech může příslušný úřad povolit výjimku nebo odchylku. Odchyťit či odebrat uhynulí kus z přírody, chráněného druhu lze tedy pouze s povolením. Jakékoli jiné nabytí z volné přírody je protiprávní, pokud někdo najde v přírodě chráněné zvíře, živé či uhynulé nestává se jeho vlastníkem, jak si mnoho lidí domnívá, velmi často

dochází k neoprávněnému nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy, to dokládá statistika Policie ČR (viz. graf. č. 1).

Graf. č. 1 Neoprávněné nakládání s volně žijícími živočichy

Zdroj: internetové stránky Policejního prezidia ČR

Nalezenou zvěř musí odevzdat, protože mu nepatří. O osudu chráněného živočicha musí rozhodnout úřad, který je k tomu příslušný, například orgán ochrany přírody, nebo jako nalezenou věc ji podle občanského zákoníku můžeme odevzdat obci, na jejímž území byl nález učiněn, zákon č. 40/1964 Sb. § 135. Úřad může rozhodnout, že nález ponechá jeho nálezci, ovšem také může rozhodnout jinak, například může rozhodnout o předání do muzea, v případě poraněné zvěře do záchranné stanice.

Každý kdo se pohybuje, ve volné přírodě, by měl dodržovat zákon o myslivosti č.449/2001 který v § 8 základní povinnosti odst. 2. uvádí „každý kdo vstupuje se svou činností do přírody, si musí počínat tak aby nedocházelo ke zbytečnému ohrožování nebo zraňování zvěře a k poškozování jejich životních podmínek.

Ke značným škodám na zvěři dochází v období kladení mláďat a hnízdění, v jarních měsících se lidé často na svých vycházkách pohybují mimo cesty a stezky a nechávají volně pobíhat psy, tím plaší hnízdící ptactvo a vyhánějí čerstvě narozená mláďata z úkrytu,

ta se poté stávají snadnou kořistí dravců, šelem nebo končí pod koly aut. Těmto škodám se snaží předcházet zákon č. 449/2001 Sb. v

„§ 9 omezení a zákazy dané v zájmu ochrany

1) Je zakázáno plašit zvěř jakýmkoliv způsobem, s výjimkou opatření k zabránění škodám působeným zvěří a dovolených způsobů lovu. Dále je zakázáno rušit zvěř při hnízdění a kladení mláďat a provádět další činnosti záporně působící na život zvěře jako volně žijících živočichů, pokud nejde o činnost při obhospodařování pozemků nebo o činnost při návštěvách honiteb jako součástí krajiny.

3) Na žádost uživatele honitby může orgán státní správy myslivosti, zejména v době hnízdění, kladení a odchovu mláďat nebo provádění lovu, nařídít přiměřené omezení nebo i zákaz vstupu do honitby nebo jejich částí, omezení jízdy koňmi a tažnými psy a omezení jiných sportovních nebo zájmových činností. Uvedená opatření se nevztahují na hospodářskou činnost vlastníků, popřípadě nájemců honebních pozemků.

4) Orgán státní správy myslivosti spolupracuje s dalšími orgány státní správy, jimž jsou právnické i fyzické osoby povinny oznamovat konání hromadných akcí v přírodě, a sděluje těmto orgánům požadavky potřebné k ochraně zvěře a jejich životních podmínek¹⁵.

Problém s volně pobíhajícími psy pak řeší též zákon č. 449/2001 v

„§ 10 Povinnosti vlastníků domácích a hospodářských zvířat a vlastníků pozemků

1) Je zakázáno vlastníkům domácích zvířat, včetně zvířat ze zájmových chovů a zvířat z farmových chovů zvěře, nechat je volně pobíhat v honitbě mimo vliv svého majitele nebo vedoucího¹⁶.

Za porušení povinností podle § 9 a § 10 může dojít k uložení pokuty podle § 63 „přestupky“ kde podle odst. 1) Orgán státní správy myslivosti uloží pokutu a) až do výše 10 000 Kč fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že nesplní nebo poruší povinnosti uvedené v § 9 odst. 1, § 10 odst. 2 nebo 3 nebo uložené podle § 9 odst. 3, b) až do výše 30 000 Kč fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že nesplní nebo poruší povinnosti uvedené v § 5 odst. 2, § 10 odst. 1 písm. a) až d). Dále podle § 64 „pokuty“ 1) Orgán státní

¹⁵ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

¹⁶ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

správy myslivosti uloží pokutu až do výše 40 000 Kč právnické osobě, která nesplní nebo poruší povinnosti uvedené v § 5 odst. 2, § 7 odst. 1 nebo 2, § 9 odst. 1 nebo 2, § 10 a § 32 odst. 3, 4 nebo 5.

Podstatou zákonů č. 449/2001 Sb. o myslivosti, č. 114/1996 sb. o ochraně přírody a krajiny a č. 289/1995 Sb. o lesích, je ve spolupráci příslušných krajů, obcí a vlastníků pozemků přispět k maximální ochraně, udržení, a obnově přírodní rovnováhy v krajině a rozmanitosti forem života, přírodního bohatství a krás, k šetrnému a ohleduplného využívání přírodního bohatství, které je v souladu s hospodářskými, sociálními, kulturními a regionálními potřebami obyvatel.

6. Škody na zvěři způsobené pytláctvím

Pytláctví je bezesporu fenomén, který provází lidstvo od jeho počátků, trápí uživatele celé řady honiteb. Jedná se o trestnou činnost, která vykazuje velmi malou objasněnost, a tak jen malá část těchto trestných činů končí u soudů. První zákon, který platil v ČSR, vycházel z Rakousko-Uherského práva, jedná se o zákon č. 57/1936 Sb. „Kdo si přivlastní zvíře, na které má jiný právo honební, bude potrestán podle ustanovení o krádeži.“ Poté následoval zákon č.225/1947 Sb. o myslivosti § 48 ustanovení o pytláctví, dále zákon č. 86/1950 Sb. § 256 a zákon č. 150/1969 Sb. o přečinech, následoval zákon č. 140/1961 Sb., který byl s účinností od 1. ledna 1994 doplněn o ustanovení § 178a s nadpisem pytláctví, byl zařazen do oddílu „jiná rušení činnosti státního orgánu“.

„§178a pytláctví

- 1) Kdo neoprávněně loví zvěř nebo ryby, nebo ukryje, na sebe nebo jiného převede, nebo přechovává zvěř nebo ryby neoprávněně ulovené, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti nebo propadnutím věci.
- 2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let a propadnutím věci bude pachatel potrestán, spáchá-li čin v odstavci 1
 - a) v úmyslu opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch,
 - b) zvláště zavrženíhodným způsobem,
 - c) hromadně účinným způsobem, nebo
 - d) jako člen organizované skupiny.

Stejně bude potrestán, byl-li v posledních třech letech odsouzen pro čin v odstavci 1¹⁷.

Skutková podstata trestného činu pytláctví v uvedeném zákoně se překrývala se skutkovou podstatou korespondujícího přestupku, kterým je přestupek na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství podle § 35 odst. 1 písm.) f zákona č. 200/1990 Sb. o přestupcích.

¹⁷ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

Docházelo k tomu, že skutkově stejná protiprávní jednání byla na různých místech různě kvalifikována, v některých případech jako trestný čin a u jiného soudu ten týž čin jako přestupek.

Tento § 178a vyjadřoval pouze nemajetkové aspekty pytláctví, zvláště hrubá porušení zásad myslivosti a rybolovu. Nevyjadřoval majetkovou stránku věci. Proto, když pytlák ulovil zvěř způsobem uvedeným v §178a trestního zákona a přisvojil si úlovek, měl být-podle do té doby převládajícího názoru potrestán také za krádež v jednočinném souběhu s pytláctvím.

Byla potřeba pytláctví formulovat jako samostatnou skutkovou podstatu, aby byla náležitě vystižena jako kriminální povaha. Pytláctví je v první řadě trestný čin proti majetku, který má některé aspekty ekologické, morální a dochází při něm často k týrání zvířat, pytláctví lze chápat i jako ekologickou újmu, za předpokladu zásahu do normovaných stavů zvěře.

Od 1. 1. 2010 nabývá účinnosti nový zákon č. 40/2009 Sb. Nová právní úprava zachovala dosavadní přístup k řešení uvedeného protiprávního jednání, ale přinesla změny v samotném textu definice pytláctví. Nový trestní zákoník definuje trestný čin pytláctví v ustanovení § 304 zařazeném v hlavě VIII. mezi trestné činy spáchanými proti životnímu prostředí, a tak došlo k posílení ochrany zvěře.

„Zákon č. 40/2009 Sb. § 304 Pytláctví

1) Kdo neoprávněně uloví zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné nebo ukryje, na sebe nebo jiného převede nebo přechovává neoprávněně ulovenou zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch,

c) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvláště uloženou povinnost chránit životní prostředí,

d) spáchá li takový čin zvláště zavrženíhodným způsobem, hromadně účinným způsobem nebo v době hájení, nebo

e) by li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán¹⁸.

Ve vztahu k definici trestného činu pytláctví je považováno za velkou změnu dosavadní vnímání pytláctví rozdělení tohoto časového děje na různé časové fáze. Dosavadní znění § 178a doslova uvádělo. „Kdo neoprávněně loví zvěř nebo ryby“ atd. Nové definování pytláctví v § 304 používá výrazu odpovídajícímu již ději dokonanému, pytláctví je: „Kdo neoprávněně uloví zvěř nebo ryby“. Nové definování skutkové podstaty trestného činu, rozděluje celý děj na více časových fází. A to na fázi přípravnou a na fázi skutečného dokonání činu. Zatím co fáze skutečného dokonání činu je řešena v samotném ustanovení § 304 nazvaného „Pytláctví“, tak fáze přípravy řeší jednání bezprostředně směřující k dokonání trestného činu s úmyslem trestný čin spáchat. To upravuje samostatně ustanovení § 21 trestního zákoníku, nazvaného „Pokus“.

„ § 21 Pokus

(1) Jednání, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu a jehož se pachatel dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, je pokusem trestného činu, jestliže k dokonání trestného činu nedošlo¹⁹.

Upřesněním způsobené škody oproti předchozí právní úpravě, která neobsahovala žádnou stanovenou hranici, na hodnotu nikoli nepatrnou, bylo zvýrazněno, že pytláctví jako trestný čin bude posuzováno již od té nejnižší možné hranice, kterou obecně stanoví trestní zákoník v § 138 pro posuzování hodnoty věcí a jiné majetkové hodnoty. Stanovení hranice, od které je posuzováno, zda protiprávní jednání bude považováno za trestný čin, přineslo vyjasnění rozdílu mezi trestným činem a přestupkem, který se dosud překrýval.

Sazebník minimálních hodnot upytlačené zvěře podle druhu, pohlaví a věku: (viz. tab. č.5)
Hodnota zvěře je určena prostřednictvím minimálních nákladů na vrácení jedince téhož druhu do honitby, tj. uvedení honitby do původního stavu. Pro celkovou hodnotu trofejové zvěře je nutné připočítat i hodnotu trofeje. Pro tyto účely lze využít soudního znalce nebo tabulek sazebníku Ministerstva zemědělství, které vychází z tabulek Vojenských lesů a

¹⁸ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

¹⁹ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

statků. Bodovou hodnotu orientačně mohou určit hodnotitelé Ústřední hodnotitelské komise trofejí. Lze konstatovat, že po vydání sazebníku minimálních hodnot upytláčené zvěře Ministerstvem zemědělství, se výrazně zlepšila vymahatelnost zákona č. 40/2009 § 304, a následně i náhrada způsobené škody.

6.1. Zadržení neoprávněně lovcích osob

Přijetí nového zákona č. 40/2009 Sb. vyvolalo řadu obav v řadách uživatelů honiteb, především ve vztahu k zadržení pytláka. Vznikly názory, že v případě dopadení pytláka nebude moci ani myslivecká stráž nebo samotní uživatelé honiteb tohoto pytláka zadržet, neboť nebude na místě zřejmé, zda hodnota neoprávněně ulovené zvěře dosáhla zákonem požadované hodnoty nikoliv nepatrné, musí překročit hranici 5000 Kč.

V takovém případě je možné postupovat podle ustanovení zákona č. 141/1961 Sb. § 76 odst. 2 ve znění pozdějších předpisů, ten upravuje takzvané „občanské zadržení“. Podle tohoto zákonného ustanovení osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu, nebo bezprostředně po něm, smí omezit kdokoli, pokud je to nutné ke zjištění její totožnosti, zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba policejnímu orgánu omezení osobní svobody bez odkladu oznámit.

V případě že by nebyla dosažena hodnota 5000 Kč, pak i přesto se jedná o protiprávní jednání, které lze posuzovat jako přestupek na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství podle zákona č. 200/1990 Sb.

„§ 35 o přestupcích

Přestupky na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

a) neoprávněně vyrobí, doveze, uvede do oběhu nebo neoprávněně či nesprávně použije chemický nebo biologický přípravek na ochranu rostlin,

b) znečistí půdu nevhodným skladováním olejů a pohonných hmot, pesticidů, hnojiv, popřípadě jiných škodlivých látek,

c) nesplní opatření uložené podle zvláštních právních předpisů o ochraně zemědělského půdního fondu, o myslivosti nebo o rybářství,

d) poruší povinnost stanovenou k ochraně rostlin před zvláště nebezpečnými škůdci nebo

chorobami,

e) neoprávněně provede změnu kultury pozemku, který je součástí zemědělského půdního fondu, anebo neoprávněně odejme zemědělskou půdu zemědělské výrobě nebo neoprávněně provádí činnost poškozující zemědělskou výrobu na takové půdě,

f) neoprávněně loví zvěř nebo chytá ryby.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 15 000 Kč, za přestupek podle odstavce 1 písm. b) až d) pokutu do 3000 Kč a, za přestupek podle odstavce 1 písm. e) pokutu do 5 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. f) pokutu do 8 000 Kč; zákaz činnosti do jednoho roku lze uložit za přestupek podle odstavce 1 písm. f)²⁰.

Trestním zákoníkem nijak nebylo narušeno právo myslivecké stráže ve smyslu zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti § 14 odst. 1) písm. a), b) a c) podle těchto ustanovení má myslivecká stráž právo zadržet osobu, kterou přistihne v honitbě při neoprávněném lovu, nebo při jiné činnosti zákonem o myslivosti zakázané, nebo osobou, kterou přistihne v honitbě se zakázanou loveckou výzbrojí, anebo se střelnou zbraní.

Z výše uvedeného se zdají být obavy uživatelů honiteb po přijetí nového trestního zákoníku neopodstatněné. Právní úpravou trestného činu pytláctví, tak jak byla zakotvena v ustanovení § 304 trestního zákoníku, se nic nemění na možnosti nejen myslivecké stráže, ale i řadových myslivců, zadržet osobu, přistiženou při neoprávněném lovu zvěře, či neoprávněně ulovenou zvěř přepravující.

6.2. Nutná obrana

Často dochází při zadržení pytláčících osob, ke kontaktu při kterém pytlák na mysliveckou stráž nebo uživatele honitby zaútočí, v těch horších případech dojde i k použití zbraně, ať už je to motorové vozidlo, nože či střelné zbraně. V této situaci se lze bránit a to i prostředky, které budou intenzivnější, než ty kterých použil útočník. V takovém případě lze použít ustanovení § 29 odst. 1 trestního zákoníku „nutné obrany“.

„§ 29 Nutná obrana

(1) Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem

²⁰ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku²¹.

V případě použití nutné obrany je zapotřebí velmi dobře být obeznámen s tímto paragrafem, aby nedošlo k překročení jeho hranice a z obránce se nestal viník, obrana musí být přiměřená útoku.

6.3. Institut narovnání

Pojem odklon je v českém trestním řízení výrazem poměrně novým. Vedle narovnání je podmíněné zastavení trestního stíhání jedním případem odklonů trestního řízení, které bylo do trestního řádu zavedeno novelou trestního řádu z roku 1993. Jeho úpravu nalezneme v ustanoveních zákona č. 141/1961 Sb. v § 307 trestního řádu.

„§ 307 nadpis vypuštěn

(1) V řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže

a) obviněný se k činu doznal,

b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její

náhradě uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě, a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

(2) V rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky. Zkušební doba počíná právní mocí tohoto rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání.

(3) Obviněnému, který uzavřel s poškozeným dohodu o způsobu náhrady škody, se v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání uloží, aby škodu v průběhu zkušební doby nahradil.

(4) Obviněnému lze též uložit, aby ve zkušební době dodržoval přiměřená omezení a povinnosti směřující k tomu, aby vedl řádný život.

(5) Proti rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání může obviněný a poškozený podat stížnost, jež má odkladný účinek. Rozhodne-li o podmíněném zastavení

²¹ http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

trestního stíhání soud, má toto právo též státní zástupce²².

Odklony trestního řízení byly do našeho právního řádu začleněny zejména proto, aby se u méně závažných trestných činů nemuselo vždy konat řízení před soudem, ale aby bylo možno za zákonem přesně definovaných podmínek vyřešit věc ve stádiu přípravného řízení, tedy předtím, než je podána obžaloba. Jde li tedy uživateli honitby především o náhradu škody, je tento institut cestou, jak vyvinout na pachatele tlak, aby škodu uhradil.

Narovnání je možné řešit § 309-314 trestního řádu, ale je opětovně vázáno na úhradu vzniklé škody, popřípadě učinění potřebných kroků k její úhradě.

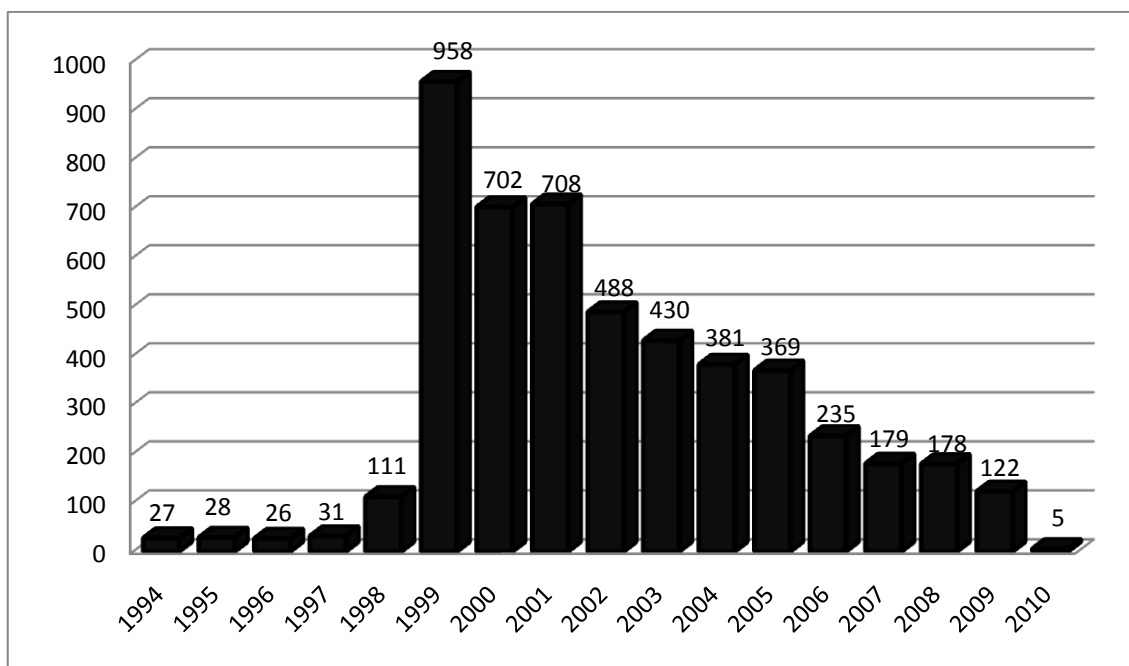
Oba instituty lze použít v případě, že se pachatel doznal k trestné činnosti a poškozený dospěje k názoru, že je pro něj výhodnější, aby mu pachatel nahradil škodu ještě v přípravném řízení. Tento institut je současné době poměrně často využívaný, je to jeden z možných faktorů prudkého poklesu objasněnosti kriminality na základě § 304 od jeho přijetí.(viz. graf č. 1)

6.4. Vývoj kriminality podle § 178a a § 304

Od roku 1994 je trestný čin pytláctví uváděn ve statistikách Policie ČR. Od té doby je tak možno porovnávat vývoj trestného činu pytláctví (graf č. 2). Z pohledu ochrany volně žijící zvěře lze údaje poskytované Policií ČR, použít jen částečně, je nutné počítat, s tím že do těchto údajů jsou zahrnuty trestné činy na úseku rybářství.

Graf č. 2. Vývoj kriminality podle § 178a a § 304.

²² http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?number1=166%2F1999&number2=&name=&text=

Zdroj: internetové stránky Policejního prezidia ČR

Z grafu je patrný výrazný nárůst v roce 1999 po novelizaci a rozšíření skutkové podstaty v roce 1998 § 178a v roce 2010 kdy vstoupil v platnost zákon č. 40/2009 § 304 naopak došlo k prudkému propadu v objasňenosti trestného činu pytláctví.

7. Závěr

Při zpracování této bakalářské práce bylo primárním cílem, poskytnout informace a přehled o legislativním rámci České republiky, na úseku ochrany volně žijící zvěře před negativními civilizačními dopady. Sekundárním cílem této práce bylo zhodnotit základní způsoby, při kterých k těmto škodám dochází a navrhnout možnosti preventivních opatření.

V úvodní části bakalářské práce je zhodnocen historický vývoj ochrany zvěře a vývoj loveckého práva jakož i právní postih pytláků. Byly uvedeny kořeny tohoto práva sahající až do dob starého Řecka.

Použitím metody sběru sekundárních dat, byl proveden rozbor dopadů užívání chemických prostředků a těžké mechanizace na volně žijící zvěř, rozbohem zákona č. 326/2004 Sb. § 50 a §51 byla zhodnocena právní úprava užívání chemických hnojiv a ochranných prostředků, zejména zamezení otravy volně žijící zvěře a dalších necílových organismů. Též byly uvedeny povinnosti uživatele honitby při ochraně zvěře podle zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti § 10 a § 11 povinnost vlastníků, popřípadě nájemců honebních pozemků oznámit s předstihem uživateli honitby dobu a místo provádění zemědělských prací v noční době, kosení pícnin a použití chemických přípravků na ochranu rostlin. Dále možnost sjednat nápravu orgánů Krajské veterinární správy nebo Státní rostlinolékařské správy.

Výsledkem rozboru bylo zjištěno, že právní úprava dotčené problematiky je dostačující, problémem zůstává nízká vymahatelnost práva.

Následující část práce je věnována dopadům vlivu dopravy na volně žijící zvěř, v této souvislosti byl proveden rozbor sekundárních dat. Zákon č. 449/2001 Sb. §52 odpovědnost uživatele honitby, čímž byly vyloučeny požadavky účastníků dopravních nehod na úhradu vzniklých škod a § 56 náhrada škody způsobené na zvěři, zde byla naopak naznačena možnost uplatnění náhrady škod způsobených na zvěři při dopravních nehodách alespoň tam, kde jsou umístěny značky „pozor zvěř“, dále byl proveden rozbor zákona č. 166/1999 Sb. veterinárního zákona který řeší problematiku likvidace kadáveru v závěru kapitoly byly nastíněny možnosti preventivních opatření.

V předposlední kapitole byl proveden rozbor právní úpravy volného pohybu osob v krajině. Jedná se především o zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, u tohoto zákona bylo rozkladem zjištěno, že je sice zaručen volný pohyb po pozemcích ve vlastnictví státu a obcí, ale není zde upraven pohyb po pozemcích ve vlastnictví fyzických osob. Dalším zákonem, který má přímou souvislost s volným pohybem osob v přírodě, je zákon č. 289/1995 Sb. o lesích, zde bylo konstatováno, že po lesních pozemcích se lze pohybovat pouze po lesních cestách výjimku může udělit pouze vlastník, například při stavbě mysliveckého zařízení oproti tomu jízda po hospodářských pozemcích je upravena zákonem č. 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích. V závěru kapitoly byly uvedeny povinnosti majitelů domácích zvířat, především psů a koček podle zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti §10 povinnosti vlastníků domácích a hospodářských zvířat a vlastníků pozemků.

Poslední kapitole je rozebrána problematika pytláctví, v úvodu kapitoly je popsán vývoj právní úpravy pytláctví v České republice. Vývoj této právní úpravy dospěl až k zákonu č. 140/1961 Sb., který byl doplněn v roce 1994 o § 178a. Zde bylo dosaženo poznatku, že skutková podstata trestného činu pytláctví se překrývala se skutkovou podstatou přestupku na úseku zemědělství, myslivosti a rybářství zákon č. 200/1990 Sb. §35, a to způsobovalo značně rozdílné posuzování této trestné činnosti. Následně byla zhodnocena současná právní úprava, která vstoupila v platnost 1. 1. 2010 zákonem č. 40/2009 Sb. § 304 pytláctví, ve kterém došlo na rozdělení na různé časové fáze, na přípravu (pokus) a dokonání (pytláctví), dále byla zmíněna hranice, od které se jedná o trestný, čin škodu nikoli nepatrnou. V závěru této kapitoly byl zhodnocen vývoj trestné činnosti na úseku pytláctví podle policejních statistik, kde je patrný výrazný nárůst kriminality po novelizaci § 178a v roce 1998 a výrazný propad v roce 2010 po přijetí zákona č. 40/2009 Sb. § 304.

Na základě zjištěných skutečností lze konstatovat, že cíl práce byl naplněn. Zbývá než konstatovat že podstatou všech zmíněných zákonů je ve spolupráci s příslušnými kraji, obcemi, vlastníky pozemků, uživateli honiteb a především všemi občany přispět k maximální ochraně, udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině a rozmanitosti forem života, přírodního bohatství a krás, k šetrnému a ohleduplnému využívání přírodního bohatství, které je v souladu s hospodářskými, sociálními, kulturními a regionálními potřebami všech obyvatel České republiky.

8. Seznam použitých zdrojů

Andreska, Jiří. Andresková, Erika. Tisíc let myslivosti. 1.vyd. Vimperk: Tina, 1993. ISBN 80-85618-12-5.

Hanzal, Vladimír. O zvěři a myslivosti. 1.vyd. České Budějovice: Dona, 1994. ISBN 80-85463-46-6.

Chmelík, J. a kol. Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení. 1 vyd. Praha: Linde, 2005

Kolda, F. Myslivost: o zvěři, lovu a zákonech. 1. vyd. Praha: Plot, 2004

Komenda, J. Zákon o zbraních v praxi. 2. vyd. Brno: Jan Komenda, 2007

Mottl, Stanislav a kol. Myslivecká příručka. 5.vyd. Praha: novinářské závody n.p. 1970. 07-033-70-04/55

Pikola, Pavel. Hájková, Ivana. Světlíková, Daniela. Štědroň, Bohumír. Základy práva pro posluchače České zemědělské univerzity v Praze. 1.vyd. dotisk. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta. 2008. 214 s. ISBN 978-80-213-1758-1.

Poleno, Zdeněk a kol. Lesnický naučný slovník I. a II..1.vyd. Praha: Ministerstvo zemědělství v Agrospoji Praha, 1994 a 1995. 743 s. ISBN 80-7084-111-7(I. díl) 683 s. ISBN 80-7084-131-1(II. díl).

Poleno, Zdeněk. Příručka pro vlastníky lesa. Pěstování lesů. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2001. 221 s.

Villenave, Jean-Pier a kol. Encyklopedie Myslivosti. 1.vyd. Praha: Svojtka a Vašut, 1996. ISBN 80-7180-083-X.

Marada, Petr. časopis Myslivost 8/2009, str. 42

Legislativa:

Zákon č. 449/2001 Sb. o myslivosti

Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody

Zákon č. 326/2004 Sb. o rostlinolékařské péči

Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na dopravních komunikacích

Zákon č. 289/1995 Sb. lesní zákon

Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník

Zákon č. 200/1990 Sb. o přestupcích

Zákon č. 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích

Zákon č. 166/1999 Sb. o veterinární péči

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákon

Zákon č. 57/1936 Sb. o pytláctví

Zákon č. 225/1947 Sb. o myslivosti

Zákon č. 141/1961 Sb. trestní zákon

Zákon č. 30/2001 Sb. o pravidlech provozu na pozemních komunikacích

Usnesení ČNR č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod

9. Příloha

Příloha č. 1 – zpráva o otravě pesticidy

Otravy necílových organismů při používání rodenticidů

RNDr. Jiří ZBOŘIL

„Tisíce racků se na Olomoucku otrávilý jedem na hraboše“, „Stovky uhynulých ptáků v přírodní rezervaci Chomoutovské jezero odklízeli ornitologové a myslivci“ , „Uhynulí racci versus zákešní hraboši“, tak těmito titulky se v dubnu letošního roku plnily regionální deníky, zpravodaje a informační webové servery.

Zdroj: <http://www.myslivosť.cz/Casopis-Myslivosť/Myslivosť/2010/Listopad---2010/Otravy-necilovych-organismu-pri-pouzivani-rodentic.aspx>

Příloha č. 2 – zpráva publikovaná na čt 24 o montáži odrazových skel

V Pardubickém kraji kvůli divé zvěři testují speciální reflexní skla

vloženo: 5. 8. 2007 14:44, autor: ČT24

aktualizováno: 7. 8. 2007 08:14

Odrasové sklo

Pardubice - Úřady a myslivci v Pardubickém kraji řeší, jak zabránit dopravním nehodám s divokou zvěří. Na dvou vybraných silnicích nainstalovali speciální reflexní skla, která mají zvířata odradit od přebíhání vozovky. Odrazky se zatím zkoušejí. V zahraničí se s

Zdroj: <http://www.ct24.cz/doprava/8977-v-pardubickem-kraji-kvuli-dive-zveri-testuji-specialni-reflexni-skla/video/1/>

Příloha č.3 – ukázka aplikace pachových ohradníků

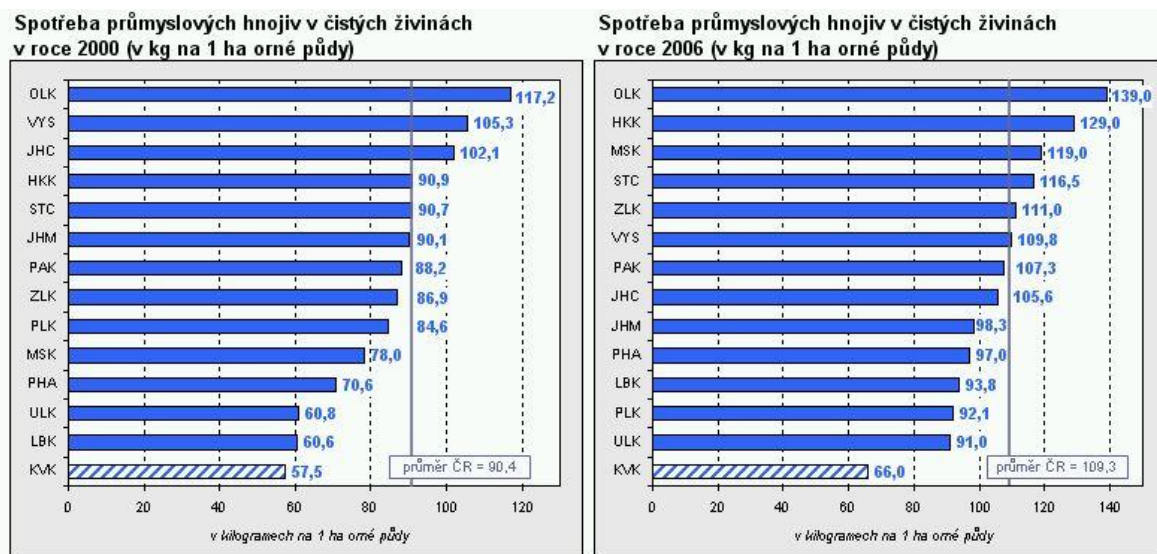
K účinnosti pachových ohradníků u silnic

Stručné vyhodnocení provozního odzkoušení ochrany kritických úseků komunikací Ústeckého kraje před volně žijící zvěří s pomocí pachových ohradníků v roce 2010

Zdroj: <http://myslivost.com/Casopis-Myslivost/Myslivost/2011/Brezen---2011/K-ucinnosti-pachovych-ohradniku-u-silnic.aspx>

Příloha č. 4 – porovnání spotřeby průmyslových hnojiv od r. 2000 do r. 2006

Zdroj: [http://www.czso.cz/xk/edicniplan.nsf/t/B00039C6C1/\\$File/13-412707g53.jpg](http://www.czso.cz/xk/edicniplan.nsf/t/B00039C6C1/$File/13-412707g53.jpg)

Příloha č. 5 – Podíl na hmotných škodách při dopravních nehodách podle příčin vzniku.

